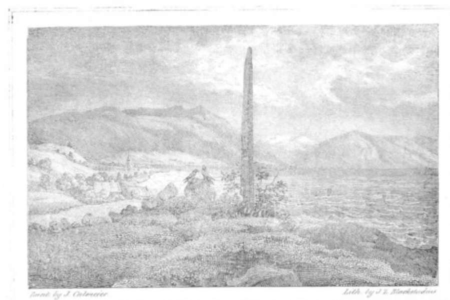
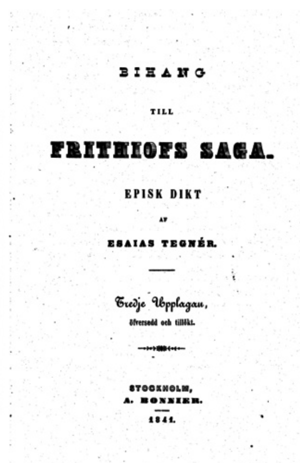

BIHANG

TILL

FRITHIOFS SAGA.

EPISK DIKT

AF

ESAIAS TEGNÉR.

Tredje Upplagan,

öfversedd och tillökt.

STOCKHOLM,

A. BONNIER.

1841.

BIHANG

TILL

EPISK DIKT
AF
ESAIAS TEGNÉR.

Tredje Upplagan

öfversedd och tillökt.

STOCKHOLM
A. BONNIER.
1841.

STOCKHOLM,
TRYCKT HOS I. J. HJERTA,
1841.

Förord till den elektroniska utgåvan

Digitaliserad i augusti 2011 av Torbjörn. Kompletterad med saknade sidor och illustrationer i maj 2013 av Ralph E.

FÖRETAL.

F*rithiofs Saga* af *Tegnér* hade redan länge gjort den ryktbare författarens namn vidtfrejdadt inom Europa, samt öfverfört det ända till Amerika, innan den större allmänheten hade någon kunskap om den ursprungliga källan till denna herrliga dikt; den var bekant egentligen blott för forskare inom den nordiska sago-litteraturen. För att sätta läsaren i tillfälle att bedöma, huru skalden bearbetat den i sig sjelf rika, ehuru osofrade malm, han lånat, och tillika lemna en bild af Skandinaviens fornlif, beslöt Herr *G. Stephens,* då han på Engelska öfverflyttade *Tegnérs*

Frithjof, att vid densamma tilllägga en öfversättning af den Isländska sagan. Härtill bifogade han en uppsats om den Svenska runstafven, en kort teckning af *Tegnérs* lefnad, samt ett bref från honom sjelf. Med författarnes bifall utgaf han alla dessa bidrag äfven på deras originalspråk, jemte en försvenskning af den gamla sagan.

Sålunda uppstod första upplagan af det verk, som nu, för tredje gången, öfverlemnas at den benägne allmänheten. Utgifvaren har tillökat det med en karta öfver de orter, som förekomma uti oftabemälde dikt, och med ett antal sånger af berömda författare, hvilka förherrliga den frejdade skalden.Detta oaktadt har priset på denna samling blifvit nedsatt till nära hälften, för att sålunda göra den mera tillgänglig för köpare.

För att lemna en öfversigt af hvad vi ville kalla *Frithjofs litteratur*, meddelas här nedanföre alla för oss kända upplagor, öfversättningar och bearbetningar, m. m. af oftanämnde *Frithjofs Saga*.

Första upplagan af *Frithjofs Saga* utkom i Stockholm 1825. Andra upplagan samma år. Tredje 1827. Fjerde 1828. Femte 1831. Sjette 1840. Hvarje upplaga har utgjort 2 à 3000 exemplar, så att 14 till 16,000 exemplar kunna anses utspridda.

I. Öfversättningar,

A. Fullständiga:

Tyska. 1. *Ludolf Schley*, Upsala 1826. Ett eftertryck utkom i Wien 1827.

2. *Amalie von Helwig*, geborne von Imhoff. Stuttgard 1826. 2 uppl. 1832.

3. *G. Mohnike*, Stralsund, 1826. 2 uppl. 1830. 3 uppl. Leipzig 1836. 4 uppl. ib. 1840.

4. *E. J. Mayerhoff*, Berlin 1835.

5. *A. E. Wollheim*, Hamburg 1840. 2 uppl. 1841.

6. *E. Jansen*, Hamburg 1841.

7. *Hartman*, Leipzig 1841.

Danska. 8. *H. Foss*, Bergen 1826. 2 uppl. Christiania 1827.

9. *J. P. Miller*, Kjöbenhavn 1826. Häri är Rings Drapa öfversatt af *Finn Magnussen*.

10. *A. E. Boye*, Kjöbenhavn 1838.

Franska. 11. *M:lle du Puget*, Paris 1838. Är på prosa.

Engelska. 12. *Rev. William Strong*, London 1833.

13. Flere anonymer (*H. G.*, *W. E. F.* och *R. G.*), London och Paris, 1835.

14. *R. G. Lathman*, M. A. London 1838.

18. *G. Stephens*, Stockholm 1839 (hos A. Bonnier).

16. *Oscar Baker*, London 1841.

Ryska. 17. *Grooth*, Prof. Helsingfors 1840.

B. Partiella (Uti Periodiska Skrifter, Reviews &c.)

1. *K, Lappe*, på prosa, i Wiener Zeitschrift für Kunst, Litteratur und Theater.

2. *C. A. Valentiner*, uti Originalien aus dem Gebiete der Wahrheit, Kunst, Laune und Phantasie, Jahrg. 1832. N:o 29.

3. *Wilh. v. Souhr*, i Das Morgenblatt, N:o 149—151,

4. *Herman v. Pommer Ephe*, i Sundine 1834.

5. *J. J. Ampére,* Ingeborgs klagan, på franska. Ifr. Litterarische Blätter der Börsenhalle, 1832.

6. BIackwood's Edinburgh Magazine, Febr, 1828.

7. Foreign Quarterly Review; N:o V. Sept. 1828.

8. Professor Longfellow, i North American Review, Boston and New-York. N:o 96. July 1837.

II. Musikalier.

1. Tolf Sånger ur Frithiofs Saga, af *B. Crusell*. Sthm, 1826. Utkommo sedermera i Leipzig 1827.

2. Sånger ur Frithiofs Saga af *Crusell*, arrangerade för Guitarre af Hildebrand. 4 Häften.

3. Tre Sånger ur Frithiofs Saga, af (Grefvinnan) *Hedda Wrangel*. Sthm, 1828.

4. Sånger ur Frithiofs Saga, satta i Musik af *P. C. Boman*. Sthm, 1828.

5. Fyra Sånger ur Frithiofs Saga, componerade af *Adolf Sandberg*. Sthm. 1829.

6. Tre Sånger ur Frithiofs Saga, satte i Musik af *S. M. Zanders*. Sthm, 1830.

7. Schwedische Lieder aus Axel und Frithiof, in Musik gesetzt von *Caroline Ridderstolpe*. Sthm, 1829.

8. Vikinga-Balk (XV Gesang aus Frithiofs Såge) vort *Joseph Panny*. Mainz, Paris, Antwerpen 1832.9. Drey Lieder aus der Frithiofs Sage, von *F. Sikher*. TÜbingcn, 183G.

10. VI Sånger ur Frithiofs Saga, i den Engelska öfversättningen af *G. S.*

III. Stentryck.

1. H. Hamilton, Tjugofyra teckningar till Frithiofs Saga, 4 Häften. Sthm, 1828.

2. Framnäs och Balestrand, Frithiofs och Ingeborgs hem, målade af *C. J. Fahlcrantz*, lithografierade af *M. J. Anckarsvärd*. Sthm, 1828.

3. *Holmbergssons* 24 teckningar till Frithiof, finnas i 8:te upplagan, 1831.

4. XVI Teckningar till Frithiofs Saga, i den Engelska öfversättningen af *G. S.*

Stockholm, i December 1841.

*

FRITHJOF DEN DJERFVES

SAGA.

——

Öfversättning från isländskan.

AF

ADOLF IWAR ARWIDSSON.

KAP. I.

Om konung Beles och Thorsten Vikingssons bane och död.

Så börjar denna saga, att konung *Bele* styrde Sygnafylke i Norrige. Han hade tre barn; *Helge* hette hans ena son, den andre *Halfdan* och dottern *Ingeborg*. *Ingeborg* var fager i anletet och vettig i hugen; hon var den yppersta af konungabarnen. Det sträckte sig en strand utmed vestra fjorden, och här låg en stor gård, kallad *Baldurshage*. Det var ett fridlyst ställe och ett stort gudahus, omgifvet af en hög skidgård. Här voro många gudar; dock var *Baldur* mest dyrkad af dem. Hedna män nitälskade så mycket för ställets helgd, att ingen skada fick der tillfogas hvarken folk eller djur, och karlar icke hafva samqväm med qvinnor.

Konungen rådde om *Syrstrand*; men på andra sidan fjorden stod en gård, som hette *Framnäs*. Der bodde en man, benämnd *Thorsten*; han var *Vikings* son. Hans gård låg midt emot konunga bostaden. Med sin hustru hade *Thorsten* en son, som hette *Frithjof*. Han var större och starkare än andra vmän, och redan i sin ungdom väl 1) öfvad uti alla idrotter. Han kallades *Frithjof den Djerfve*. Han 2) var så vänsäll, att alla önskade honom godt.Konungabarnen voro ännu helt unga, då deras moder afled.*Hilding* helte en förmögen bonde*Bonde* (Isl. *búandi, bóndi*), en som ägde sitt eget bo (*bú*), sitt eget landtbruk; en fri man, oberoende genom sin jordegendom, en man *för sig*, såsom det då kallades. i Sogne; lian tillbjöd sig alt uppfostra konungadottern, och blef hon der väl och med omsorg uppfödd; hon vardt kallad. *Ingeborg den Fagra*. Äfven *Frithjof* blef uppfostrad hos *Hilding* bonde, och salunda fosterbroder till konungadottern; och de öfverträffade alla andra barn.

Konung *Beles* lösegendom började mycket förskingras, då ban nu blifvit gammal. *Thorsten* hade en tredjedel af riket aU råda öfver, och ägde han uti honom sin slörsla styrka. *Thorsten* gaf åt konungen ett gästabud hvart tredje år, med stor kostnad; men konungen höll hvartannat år gästabud åt Thorsten 3).

Helge Belesson blef tidigt en nitisk afguda offrare; och bröderna voro icke vänsälleÄlskade af folket.. *Thorsten* ägde ett skepp, kalladt *Ellida*. Der rodde femton man vid hvardera bordet; det hade höga stammar och var starkt bygdt, som ett hafsskepp; bordet var beslaget med jern. Och så stark var *Frithjof*, att han i förstäfven af *Ellida* rodde med två åror, hvardera tretton alnar lång, då till alla de andra årorna behöfdes två man. *Frithjof* tyckles således öfvergå alla öfriga yngre män på denna tid, hvarföre konungasönerna afundades honom, att han vunnit större beröm än de.

Konung *Bele* vardt nu sjuk, och då ban blef allt svagare, kallade han sina söner till sig, och talade till

Des. by Egron Lundgren.by J. Z. Blackstadius, Stm.Tr. hos Lindholm. THE CAIRNS OF KING BELE AND THORSTEN VIKINGSSON *Kung Beles och Thorsten Vikingssons Högar.* *(Composition efter Sagan.)*dem: ”denna sjukdom blir min bane; men derom vill jag bedja eder, att J länge behållen de vänner jag haft, ty mig synes, att eder fattas mycket, vid sidan af *Thorsten* och hans son *Frithjof,* både i rådighet och mod. Hög skolen J kasta öfver mig.» — Sedan dog *Bele.* Derefter blef *Thorsten* sjuk. Han talade då till sin son *Frithjof* 4): "det vill jag bedja dig, att du visar ett fogligt sinne emot konungasönerna; ty sådant höfves för deras värdighets skull, ehuru mitt sinne säger mig, att äfven du vill sträfva uppåt. Jag vill blifva höglagd midt emot kung *Beles* hög, ned vid sjön, då det blir oss lätt att samtala om stundande händelser." — *Frithjofs* fosterbröder hette *Björn* och *Asmund*; de voro storväxte och starke män. Kort derpå dog *Thorsten*, och vardt höglagd, såsom han hade sagt 5); men *Frithjof* tog land och lösören efter honom.

*

KAP. II.

Frithjof friar till Ingeborg konungabrödernas Syster.

Frithjof blef en ryktbar man och utmärkte sig uti alla mandomsprof. Sin fosterbroder *Björn* unnade han bäst; men *Asmund* tjenade dem båda. *Frithjof* tog skeppet *Ellida*, såsom den största kostbarhet efter sin fader, och en guldring, den andra kostbarheten; det fanns ingen dyrbarare i Norrige. Han var så gifmild, att de fleste män sade honom ej förtjena mindre heder än de begge bröderna, med undantag af konungavärdigheten. Derföre fattade ock desse hat och dem: ”denna sjukdom blir min bane; men derom vill jag bedja eder, att J länge behållen de vänner jag haft, ty mig synes, att eder fattas mycket, vid sidan af *Thorsten* och hans son *Frithjof,* både i rådighet och mod. Hög skolen J kasta öfver mig.» — Sedan dog *Bele.* Derefter blef *Thorsten* sjuk. Han talade då till sin son *Frithjof* 4): "det vill jag bedja dig, att du visar ett fogligt sinne emot konungasönerna; ty sådant höfves för deras värdighets skull, ehuru mitt sinne säger mig, att äfven du vill sträfva uppåt. Jag vill blifva höglagd midt emot kung *Beles* hög, ned vid sjön, då det blir oss lätt att samtala om stundande händelser." — *Frithjofs* fosterbröder hette *Björn* och *Asmund*; de voro storväxte och starke män. Kort derpå dog *Thorsten*, och vardt höglagd, såsom han hade sagt 5); men *Frithjof* tog land och lösören efter honom.

*

KAP. II.

Frithjof friar till Ingeborg konungabrödernas Syster.

Frithjof blef en ryktbar man och utmärkte sig uti alla mandomsprof. Sin fosterbroder *Björn* unnade han bäst; men *Asmund* tjenade dem båda. *Frithjof* tog skeppet *Ellida*, såsom den största kostbarhet efter sin fader, och en guldring, den andra kostbarheten; det fanns ingen dyrbarare i Norrige. Han var så gifmild, att de fleste män sade honom ej förtjena mindre heder än de begge bröderna, med undantag af konungavärdigheten. Derföre fattade ock desse hat ochfiendskap emot *Frithjof*, och det likade dem illa, att han blef hållen för en större man än de; men de tyckte sig finna, att *Ingeborgs* och *Frithjofs* hug sökte hvarandra.

Nu inföll tiden, att konungarne reste till gästabud hos *Frithjof* på Framnäs, och tillgick der efter sedvanan, att han undfägnade dem bättre än de voro vane hos alla andra. Der var också *Ingeborg*, och talade hon och *Frithjof* länge tillsamman. Konungadottern sade till honom: «du äger en kostbar guldring» — «Sannt är det,» genmälte *Frithjof.* — Derefter foro bröderna hem, och tillväxte deras afund emot *Frithjof.*

Kort derpå blef *Frithjof* tungsinnt. Hans fosterbroder *Björn* sporde honom om orsaken. Han sade, att det lekte honom i hugen 6), att bedja om *Ingeborg*: «och ehuru jag är af ringare stånd än hennes bröder, så tycker jag mig likväl icke mindre mägtig.» — *Björn* mälte: »låt oss göra så!» — Derpå for *Frithjof*, med några män, till bröderna.

Konungarne sutto på sin faders grafhög. 7) *Frithjof* hälsade dem höfligt, och ställde sedan fram sin begäran, att han bad om deräs syster *Ingeborg*. Konungarne svarade: «icke är det talet särdeles klokt, att vi skulle gifta henne med en man utan värdighet, och det afslå vi i allo.» — *Frithjof* svarade: «då är mitt ärende snart afslutadt; men deraf följer, att jag aldrig skall lemna er bistånd, huru mycket ni ock må behöfva det.» — De sade, att de ej vårdade sig derom; och *Frithjof* for hem och blef åter munter.

* *Paint by J. Calmeier.Lith. by J. Z. Blackstadius.Tr. hos Lindholm.* BALDER'S HOLM (BAL

KAP. III.

Konung Rings härbud emot Beles söner.

Ring hette en konung; han rådde öfver Ringarike, hvilket låg i Norrige. 8) Han var en rik och mägtig fylkes konung, och redan kommen till hög ålder. Han sade till sina män: «det hafver jag sport, att konung *Beles* söner brutit vänskapen med *Frithjof*, som är ryktbarast bland de flesta män. Nu vill jag sända budskap till dessa konungar, och förelägga dem det vilkor, att de blifva mig underdåniga och betala mig skatt, eller ock anfaller jag dem med en här, och blir det lätt att besegra dem; ty emot mig kunna de mäta sig hvarken i stridskrafter eller i förstånd, men mig ger det mycket rykte på gamla dagar, att ombringa dem.»

Derefter foro sändemän till bröderna, och sade dem sålunda: «konung *Ring* sänder eder bud, att J skolen gifva honom skatt, eller vill han härja edert rike.» — De svarade sig ej vilja lära i sina unga år, det de icke ville kunna på äldre dagar, att med vanära tjena honom, «utan skola vi samla allt det manskap vi kunna få.» — Och så vardt det gjordt. Men då de tyckte sin härsmagt vara liten, sände de *Frithjofs* fosterfader *Hilding* till honom, for att bedja honom fara konungarne till hjelp. *Frithjof* satt vid schackspelet, då *Hilding* anlände. Han talade till honom sålunda: «våra konungar sända dig helsning, och bedja dig komma dem till bistånd i kriget emotkonung *Ring*, som vill anfalla deras rike med öfvermod och orättvisa.» — *Frithjof* svarade honom icke, utan sade till *Björn*, med hvilken han spelade: «der är tomt rum, fosterbroder; men derföre behöfver du ej förändra draget, ty jag ernar angripa den röde, och se om den är försvarad.» 9). *Hilding* mälte derefter: «så had konung *Helge* säga dig, *Frithjof*, att du skulle deltaga i denna härfärd, annars förestå dig hårda vilkor, då bröderna komma tillbaka.» — *Björn* sade då: «tvenne utvägar finnas der, fosterbroder, och tvenne sätt att spela.» — *Frithjof* svarade: «då synes bäst, att först draga konungen, så blifva begge dragen lättare.»

Intet annat besked erhöll *Hilding* på sitt uppdrag, utan for hastigt tillbaka till konungarne, och sade dem *Frithjofs* svar. De sporde *Hilding*, hvilken tydning han tog ur dessa ord. *Hilding* sade: «när han talade om den toma platsen, då menade han uteblifvandet från färden med er; men när han ville angripa den röde, då syftade han på eder syster *Ingeborg*; akta henne derföre väl! Men då jag hotade med hårda vilkor af eder, menade *Björn* tvenne utvägar finnas, och *Frithjof* sade det vara bäst att först draga konungen; dermed syftade han på konung *Ring*.»

Nu rustade de sig och läto flytta *Ingeborg* till Baldurshage, samt åtta qvinnor med henne, menande att *Frithjof* ej kunde vara så djerf, att han for dit till henne; ty ingen vågade der göra något ondt. Bröderna drogo söderut till Jadar, och mölle konung *Ring* i Soknarsund. Men konungen var mest vredgad deröfver, att bröderna sagt, att det var skam för dem attstrida med en så gammal man, som ej kunde komma upp på hästryggen utan bistånd.

*

KAP. IV.

Frithjof far till Baldurshage.

Så snart konungarne voro borta, tog *Frithjof* på sig sina högtidskläder och satte guldringen på sin hand. Sedan gingo fosterbröderna till sjön, och lade ut Ellida. *Björn* sporde: «hvartut skola vi hålla, fosterbroder?» — *Frithjof* svarade: »till Baldurshage, att skämta med *Ingeborg*.» — «Det är ej rådligt,» sade *Björn*, «att förtörna gudarne emot sig.» — *Frithjof* svarade: «detta vill jag våga; ty jag aktar mera *Ingeborgs* hyllest, än Baldurs!»

Derefter rodde de öfver fjärden och gingo upp i Baldurshage, uti *Ingeborgs* kammare. Hon satt här med åtta mör; de voro äfven åtta män. Då de kommo dit, var allt der beklädt med dyrbara tyger och tapeter. *Ingeborg* stod då upp och mälte: «huru är du så djerf, *Frithjof*, att du kommer hit, utan mina bröders tillåtelse, och förtörnar gudarne emot dig?» — *Frithjof* svarade: «huru det ock må vara, aktar jag mera din kärlek än gudarnes vrede.» *Ingeborg* tillade: «du skall vara här välkommen och alla dina män.« — Derpå gaf hon honom plats att sitta bredvid sig, och drack honom till med det bästa vin, och sutto de så och skämtade med hvarandra.

strida med en så gammal man, som ej kunde komma upp på hästryggen utan bistånd.

*

KAP. IV.

Frithjof far till Baldurshage.

Så snart konungarne voro borta, tog *Frithjof* på sig sina högtidskläder och satte guldringen på sin hand. Sedan gingo fosterbröderna till sjön, och lade ut Ellida. *Björn* sporde: «hvartut skola vi hålla, fosterbroder?» — *Frithjof* svarade: »till Baldurshage, att skämta med *Ingeborg*.» — «Det är ej rådligt,» sade *Björn*, «att förtörna gudarne emot sig.» — *Frithjof* svarade: «detta vill jag våga; ty jag aktar mera *Ingeborgs* hyllest, än Baldurs!»

Derefter rodde de öfver fjärden och gingo upp i Baldurshage, uti *Ingeborgs* kammare. Hon satt här med åtta mör; de voro äfven åtta män. Då de kommo dit, var allt der beklädt med dyrbara tyger och tapeter. *Ingeborg* stod då upp och mälte: «huru är du så djerf, *Frithjof*, att du kommer hit, utan mina bröders tillåtelse, och förtörnar gudarne emot dig?» — *Frithjof* svarade: «huru det ock må vara, aktar jag mera din kärlek än gudarnes vrede.» *Ingeborg* tillade: «du skall vara här välkommen och alla dina män.« — Derpå gaf hon honom plats att sitta bredvid sig, och drack honom till med det bästa vin, och sutto de så och skämtade med hvarandra.

Då såg *Ingeborg* den gode ringen på hans hand, och sporde honom om han var ägare till denna dyrbarhet. *Frithjof* svarade sig äga den. Hon prisade ringen mycket. *Frithjof* mälte: «gifva vill jag dig ringen, om du lofvar att aldrig skilja dig vid den, och sända mig den tillbaka, då du ej mera vill hafva den; och härmed skola vi fästa hvarandra vår tro.» — Och med detta löfte om trohet skiftade de ringar. *Frithjof* var ofta i Baldurshage om nätterna, och for dit hvar dag dessemellan och skämtade med *Ingeborg*.

*

KAP. V.

Om Frithjof och Beles Söner.

Nu är att säga om bröderna, att de mötte konung *Ring*, och hade han större krigsstyrka. Då gingo män emellan dem och sökte förlika dem, så att ingen ofred skulle uppstå. Konung *Ring* sade sig vilja det med vilkor, att konungarne gåfvo sig under hans våld, och lemnade honom *Ingeborg*, deras fagra syster, jemte en tredjedel af all deras egendom. Konungarne jakade härtill; ty de sågo att de hade öfvermagten emot sig. Förlikningen blef afslutad med fast aftal, och skulle bröllOppet hållas i Sogne, då konung *Ring* kom att möta sin fästeqvinna. Foro bröderna nu hem med sin här, och voro högst misslynte.

Men då *Frithjof* väntade, att bröderna skulle komma hem, talade han till konungadottern: «väl och rikligt hafven J undfägnat oss, och Baldur bonde har Då såg *Ingeborg* den gode ringen på hans hand, och sporde honom om

han var ägare till denna dyrbarhet. *Frithjof* svarade sig äga den. Hon prisade ringen mycket. *Frithjof* mälte: «gifva vill jag dig ringen, om du lofvar att aldrig skilja dig vid den, och sända mig den tillbaka, då du ej mera vill hafva den; och härmed skola vi fästa hvarandra vår tro.» — Och med detta löfte om trohet skiftade de ringar. *Frithjof* var ofta i Baldurshage om nätterna, och for dit hvar dag dessemellan och skämtade med *Ingeborg*.

*

KAP. V.

Om Frithjof och Beles Söner.

Nu är att säga om bröderna, att de mötte konung *Ring*, och hade han större krigsstyrka. Då gingo män emellan dem och sökte förlika dem, så att ingen ofred skulle uppstå. Konung *Ring* sade sig vilja det med vilkor, att konungarne gåfvo sig under hans våld, och lemnade honom *Ingeborg*, deras fagra syster, jemte en tredjedel af all deras egendom. Konungarne jakade härtill; ty de sågo att de hade öfvermagten emot sig. Förlikningen blef afslutad med fast aftal, och skulle bröllopet hållas i Sogne, då konung *Ring* kom att möta sin fästeqvinna. Foro bröderna nu hem med sin här, och voro högst misslynte.

Men då *Frithjof* väntade, att bröderna skulle komma hem, talade han till konungadottern: «väl och rikligt hafven J undfägnat oss, och Baldur bonde har*Des. by Egron Lundgren.Lith. by J. Z. Blackstadius, Stm.Tr. hos Lindholm.*

THORSTEN VIKINGSON'S HALL *(Sal) Restored according to descriptions in the Saga (Composition after Sagorna).*icke vredgatis öfver oss; men när J veten konungarne vara hemkomne, så utbred ett lakan öfver Disarsalen, ty den är högst här i gården, så kunna vi se det från vår by.» — Konungadottern svarade: «ingen har gjort detta före eder; men visserligen hafva vi emottagit eder såsom vänner, då ni kom hit.»

Sedan for *Frithjof* hem, och nästa morgon gick han ut tidigt, och då han kom in qvad han visan:

«Förkunna jag vill Kämparne våra, Att ute det är Med lustiga färden. Ej skola stridsmän Med skeppen 10) fara; Ty nu äro blöjor På bleket komne!

De gingo då ut och sågo att hela Disarsalen var täckt med blekt lärft. *Björn* mälte då: «nu månde konungarne vara hemkomne, och hafva vi föga tid att sitta stilla; derföre synes mig rådligast, att samla manskap.» — Och så vardt det gjordt, och samlade sig der många och talrika män.

Bröderna sporde snart om *Frithjofs* och *Björns* företag och deras manskaps styrka. Konung *Helge* sade då: «underligt synes mig, att Baldur skall tåla hvarje förhånelse af *Frithjof* och hans folk. Män skola sändas till honom, för att erfara, hurudan förlikning han vill bjuda oss, eller skall han förvisas ur landet; ty jag ser oss ej denna gång äga styrka alt strida med honom.»Fosterfadern *Hilding* bar konungens ord till *Frithjof*, och jemte honom *Frithjofs* vänner. De talade så: «det vilja konungarne hafva i förlikning af dig, *Frithjof*, att du hemtar skatten från Orknej öarne, hvilken; ej blifvit betald, sedan konung *Bele* dog; ty de behöfva ägodelar, då de nu skola bortgifta sin syster *Ingeborg*, med många lösören.» — *Frithjof* svarade: «endast en sak bibehåller freden emellan oss, vyrdningen för hädangångne fränder; men ingen tro vilja bröderna hålla emot oss. Derföre vill jag hafva betingat, att all vår egendom skall vara fredad medan jag är borta». — Detta vardt lofvadt och fästadt med ed.

Nu redde sig *Frithjof* till sin färd, och valde med sig dristige och stridsamme män; de voro tillsamman aderton. Desse sporde *Frithjof*, om han icke ville fara till konung *Helge* och förlikas med honom, och sålunda afvärja Baldurs vrede. Hansvarade: «det löfte gör jag, att jag ej begär fred af konung *Helge*!» — Derefter gick han om

bord på Ellida, och höllo de ut åt Sognefjorden.

Och när *Frithjof* var faren hemifrån, talade konung *Halfdan* till sin broder *Helge*: «det förråder en kraftfullare styrelse 11), att *Frithjof* får gälda något för sitt brott. Vi vilja bränna hans gård, och väcka en sådan storm emot honom oeh hans man, att de aldrig skola trifvas.» — *Helge* sade sig bifalla det. Sedan brände de ned hela Framnäs, och röfvade bort all egendom. Derpå sände de efter tvenne trollqvinnor, *Heide* och *Hamglame*, och gåfvo dem skänker, på det att de mätte sända ett så starkt oväder öfver*Paint by J. Calmeier.Lith. by J. Z. Blackstadius.Tr. hos Lindholm.* BALDER'S STRAND *Sogne-fjord, Bergen stift, NorwayFrilhjof* och bans män, att de skulle alla omkomma i hafvet. Desse tillredde nu förtrollningen med all magt, och foro upp på trollhällen I det gamla Norden trodde man, att alla ovanliga tilldragelser eller mera sällsynta naturhändelser voro framkallade genom förtrollningar. Både män och qvinnor öfverlemnade sig åê detta yrke. En *galdra-madr*, trollkarl, begagnade härvid runor eller trollsånger, och hans konster, hvilka ansågos vara de kraftigaste, benämndes *galdr*. — *Vala* var egentligen en spåqvinna, hvilken förutsade menniskors tillkommande öden; men hon utöfvade äfven trollerier. Dessa verkstäldes oftast genom *seid*, en sjudning och kokning af giftige örter, m. m., samt ansågos för det mest afskyvärda i denna öfvernaturliga kunskap. Då det onda skulle utöfvas, upprestes först, under allehanda signerier och trollformler, en upphöjning, kallad *hjall* (ofvanföre öfversatt med: trollhällen), och der utfördes sjelfva besvärjelsen. med trollsånger och besvärjelser.

*

KAP. VI.

Frithjofs färd till Orknej Öarne.

Men då *Frithjof* och hans män hunnit ur Sogne, uppstod ett skarpt väder och en stark storm, så att vågorna gingo väldigt höga och dref skeppet våldsamt fram; ty det var olastadt, och ett bland de bästa som kunde läggas ut i sjön. Då qvad *Frithjof*:

Simma jag lät utur Sogne Böljans gångare svarta; Men jungfrun 12) hon satt med sorger, Midt i Baldurshage. Skummande störtsjön nu rasar! Sällhet åt fagra brudar, *Frilhjof* och bans män, att de skulle alla omkomma i hafvet. Desse tillredde nu förtrollningen med all magt, och foro upp på trollhällen I det gamla Norden trodde man, att alla ovanliga tilldragelser eller mera sällsynta naturhändelser voro framkallade genom förtrollningar. Både män och qvinnor öfverlemnade sig åê detta yrke. En *galdra-madr*, trollkarl, begagnade härvid runor eller trollsånger, och hans konster, hvilka ansågos vara de kraftigaste, benämndes *galdr*. — *Vala* var egentligen en spåqvinna, hvilken förutsade menniskors tillkommande öden; men hon utöfvade äfven trollerier. Dessa verkstäldes oftast genom *seid*, en sjudning och kokning af giftige örter, m. m., samt ansågos för det mest afskyvärda i denna öfvernaturliga kunskap. Då det onda skulle utöfvas, upprestes först, under allehanda signerier och trollformler, en upphöjning, kallad *hjall* (ofvanföre öfversatt med: trollhällen), och der utfördes sjelfva besvärjelsen. med trollsånger och besvärjelser.

*

KAP. VI.

Frithjofs färd till Orknej Öarne.

Men då *Frithjof* och hans män hunnit ur Sogne, uppstod ett skarpt väder och en stark storm, så att vågorna gingo

väldigt höga och dref skeppet våldsamt fram; ty det var olastadt, och ett bland de bästa som kunde läggas ut i sjön. Då qvad *Frithjof*:

Simma jag lät utur Sogne Böljans gångare svarta; Men jungfrun 12) hon satt med sorger, Midt i Baldurshage. Skummande störtsjön nu rasar! Sällhet åt fagra brudar,De som oss väl unna, Äfven om Ellida sjunker!

Björn sade: «det vore väl om du hade annat att göra, än att qväda om möarne i Baldurshagc.»— «Icke skulle del minskas deraf,» svarade *Frithjof*, Då dref nordanstormen dem till sunden, nära de öar som kallas Solundar, och var vädret nu som hårdast. Då. qvad *Frithjof*;

Högt börjar sjön att svälla, Slår emot mörka skyar; Det vålla gamla galdrarTrollqvinnor., Som brusande vågor gunga. Icke jag skall emot hafvet I stormande oväder strida; Kunna vid Solundars 13) kuster, Klädde med is 14), vi oss skydda!

Nu lade de till under Solundar öarne, och ernade bida derstädes; men vädret saktade sig, och de vände åter och höllo ut från ön. Tycktes dem nu färden god; ty de hade en tid gynnande vind; men då denne allt mera växte upp, qvad *Frithjof*:

Fordom jag var Fjerran vid Framnäs, Rodde jag der Ingeborg till möte. Nu skall jag segla I vredgade vågor, Låta lätt undan, Långdjuret löpa.

Des. by E. Lundgren.Lith. by J. Z. Blackstadius.Tr. hos Lindholm. ELLIDA *The Viking – Ship.*Och då de kommo fjerran ut på hafvet, hvälfde sjön andra gängen våldsamt öfver dem, och en stark storm med yrväder uppstod, att man ej kunde se från ena stammen till den andra, och vågorna slogo öfver skeppet, så att man måste ösa oafbrutet. Då qvad *Frithjof*:

Ej se för vågor Och trollväckta vädret, Vi på hafvet komne, Stolte konungs kämpar. Och stånda nu alle Bortom Solunds hamnen, Aderton män som ösa, Att Ellida värja.

Björn mälte: «den vida far, får mycket pröfva.» — «Det är sannt, fosterbroder,» svarade *Frithjof*, och qvad:

Vållar Helgi att vågor Växa emot Rimfaxe; Ej är som bjärta bruden I Baldurshage kyssa! Olika månde mig unna, Ingeborg eller drotten; Ville helre jag vore Målet för hennes önskan!

«Må vara,» sade *Björn*, «att hon önskar sig bättre än det nu är; likväl är detta icke att klaga öfver.» — *Frithjof* sade: «att tillfälle nu vore att pröfva gode färdmän, ehuru det var blidare i Baldurshage.» Nu redde de sig till med raskhet; ty der voro djerfve mänsamlade om bord, och skeppet var det bästa, som funnits i nordanlandet. *Frithjof* qvad en sång:

För vågor ej se vi Vester i hafvet komme. Ægir nu häfves, Hvit såsom aska; Skummande böljor, Störta som svanor. Ellida kastas Af stormhvälfda vågen.

Då slogo stora störtvågor öfver dem, så att de alla nödgades stå i ösrummet. *Frithjof* qvad:

Väldig mig tilldricker vågen Orginalets ord *mærin* betyder äfven jungfrun, mön.; Visst de klaga om jag sjunker I svanebölja, öster Der som blöjan låg på bleke.

Björn sade: «menar du att möarne i Sogne fälla många tårar efter dig?» — «Det tror jag visst», svarade *Frithjof.* — Nu gick sjön 15) så högt, att den störtade in lik en fors; men det hjelpte dem, att skeppet var godt, samt att der voro härdhändte män inom bords. Då qvad *Björn* en sång:

Ej är som en enka I för dig vill skänka; Ej som brud i blomma Bad dig till sig komma. Salt är i vårt öga, Der vågorna oss löga;*Paint by J. Calmeier.Lith. by J. Z. Blackstadius, Stm.Tr. hos Lindholm.* SOGNE-FJÄLLEN, *From Ennes Church, Bale-(Balders)-Strand.*Böljans armar hvita ögonlocken bita.

Asmund sade: »det skadar ej, att ni får pröfva era armar; ty ni hade intet medlidande med oss, då vi gnedo oss i

ögonen, när ni fordom stod så tidigt upp i Baldurshage.» — «Hvi qväder du icke *Asmund*?» sade *Frithjof*. — «Ej skall det fattas,» svarade *Asmund* och qvad en sång:

Här vardt möda vid masten, Sjön den pressade skeppet 16); Ensam jag emot åtta Inom bords skulle äflas. Dagligare var till dunbädd Dagvard åt bruden bära, Än att Ellida ösa, I hotande 17) böljan.

»Du prisar ej dit bistånd mindre än det är,» sade *Frithjof* och log; »men du visar slägtskap med träleätten, dä du börjar tala om matredning.» — Växte vädret nu så ånyo, att de störtvågor som våldsamt brakade mot skeppet, tycktes för dem, som voro derpå, likare med bergsspetsar ock fjällar, än med böljor. Då qvad *Frithjof*:

Satt jag på bolster I Baldurshage, Qvad det jag kunde För konungadottern. Nu skall jag säkert Rans säng beträda,Men *Ingeborgs* En annan!

Björn mälte: »stor fruktan är nu före, fosterbroder, ocb förskräckelse höres i dina ord, hvilket är illa af en så rask sven.» — *Frithjof* sade : »det är hvarken förskräckelse eller fruktan, ehuru jag qväder om våra fröjderesor; men kanhända blir det taladt oftare härom, än nödigt är. De fleste män skulle dock tycka döden vara vissare än lifvet, om de funno sig i den ställning som vi; likväl skall jag ännu svara dig något.» Han qvad:

Den glädjen har jag gäldat, Den gafs mig, men dig icke, Bland tjenstemör åtta Att *Ingeborg* omfamna! Bytte vi då brända ringar, I Baldurshage samman. Var då Vigle fjerran, Vårdaren af *Halfdans* länder.

Björn svarade: «med det som skedt är, fosterbroder, måste man vara tillfreds!» — Då kom en så stor störtvåg, att den slet lös klamparne och begge halsarne, och kastade fyra man öfver bord, hvilka alla drunknade. Då qvad *Frithjof*:

Brusto begge halsar, För hafvets stora bölja, Sjunko svenner fyra, I sjöns afgrunder.

«Nu ser det ut,» sade *Frithjof*, »att några af våra män skola fara till *Ran*. Men föga synas vi värdige*Des. by Egron Lundgren.Lith. by J. Z. Blackstadius, Stm.* INGEBORG'S HARP *Composition after the 9 Canto. (Sång.)*sändebud, då vi komma dit, om vi ej rusta oss oförskräckt. Mig tyckes rådligast, att hvar man har något guld på sig.« — Då högg han sönder ringen Ingeborgsnöt *Nautr* (nötr) betecknar ett tings förra ägare. Uti sammansättningar bildar ordet ett namn, som utmärker tingets märkvärdighet eller höga värde för innehafvaren, till följd af föregående ägare., skiftade den emellan sina män, och qvad en sång:

Styckas ringen röde, Som Halfdans rika fader, Fordom frägdad ägde, Förr än oss Aegir dränker. Ses skall guld på gäster, Om gästning vi behöfva; Det pryder raske kämpar, Midt i Ranes hofsal.

Björn mälte då : «detta är ännu icke säkert, ehuru sådant ej synes olikt.« — Då funno *Frithjof* och hans män, alt skeppet dref starkt fram, men de viste icke hvartut; ty ett tjockt mörker omgaf dem, med höga böljor och storm, snöflagor, frost och Lister köld, så att man ej kunde se emellan skeppsstammarne. Då steg *Frithjof* upp i masten, och när han kom ned, qvad han till sina stallbröder: «jag såg en mycket underlig syn,» sade han; «en stor hval lade sig i ring 18) omkring skeppet, - och förmodar jag , att vi äro komne nära något land, samt att han vill hindra oss att landa. Jag tänker, kung *Helge* har icke vänligen beredt för oss, och han har visst icke sändt oss någon vänsändning. Tvenne qvinnor ser jag på hvalens rygg,och säkert vålla de denna förstörande storm, med sina värsta seid— och galdr-konster. Nu skola vi röna, hvilkendera förmår mera, vår lycka eller deras trollskap, och styren J mot dem; men jag skall med en stör genombulta dessa troll.« — Och han qvad denna visa:

Ser jag trollkonor Tvenne på böljan; Dem hafver Helge, Hit mot oss skickat. På dem skall skära Sönder å midten Ryggen, Ellida Innan hon stadnar. Men det är sagdt, att det skaplynne följde Ellida, att hon förstod mennisko mål. Då mälte *Björn* ; «nu få vi se dessa bröders ärlighet mot oss.» — Och *Björn* sprang till rodret, och *Frithjof* grep en stör och lopp till framstammen, och qvad denna sång:

Hel dig, Ellida, Löp du på böljan! Bryt du trollkonans Tänder och panna, Kinder och käftar På konan onda, Fot

eller begge På fula trollet.

Derpå sköt han forken emot den ena hamnlöperskanTrollqvinnan, som påtagit sig en fremmande skepnad. — I det gamla norden trodde man på förmågan, alt genom trolldom ombyta hamn., och Ellidas köl träffade ryggen på denandra, och sålunda bröts ryggen af dem begge; men hvalen dykade ned, och de sågo ej mera till honom. Då började vädret lugnas; men skeppet var i marvatten. *Frithjof* ropade nu på sina män, och bad dem ösa upp skeppet. *Björn* sade: «förgäfves är det, att arbeta härpå.» — «Vakta dig för förtviflan, fosterbroder,» genmälte *Frithjof*, «och det har förr varit mannased , att hjelpa till, medan man förmår, hvad sedan ock må hända.» — Och han qvad denna visa:

Ej höfves kämpar Frukta för döden! Varer då glade Stridsbröder mina! Det månde båda Mina drömmar, Att jag engång skall *Ingeborg* äga!

DA öste de upp skeppet, och voro komne nära land; men nu kastade sig åter ett oväder emot dem. Da fattade *Frithjof* tvenne af årorna vid fören, och rodde kraftigt med dem. Så klarnade vädret, och de sågo att de voro komne utanför Efiasund, och Inndstego der. Skeppsfolket var mycket uttröttadt; men så rask var *Frithjof*, att han bar upp från stranden åtta af sina män, men*Björn* bar två och *Asmund* en. Då qvad *Frithjof*;

Jag bar upp Till eldstaden, Svenner trötte Af drifvevädret.Nu har jag seglet Lyftat å sanden; Ej mot hafs-möar 19), Lätt är att strida.

*

KAP. VII.

Frithjof träffar Angantyr.

AngantyrAngantyr hade varit jarl i Göthaland och *Thorsten Wikingssons* fosterbroder, och blef, af konung Bele, salt till jarl öfver Orknej öarne. var i Efia, då *Frithjof* och hans män kommo der i land. Det var hans sed då han drack, att en man skulle sitta utmed fönstret af drickesstugan, och se ut emot vinden och hålla vakt. Han skulle dricka ur djurs horn, och när ett var tömdt, fyldes ett annat. Han hette *Halvard* som höll vakt, då *Frithjof* kom i land. *Halvard* såg *Frithjofs* och hans stallbröders färd, och qvad:

Män ser jag ösa, I starkt oväder, Sex på Ellida; Men sju vid årorna. Den der stridsraske Liknar vid stammen, Frithjof den djerfve, Som årorna förer.

Och då han druckit ut hornet, kastar han det in genom fönsterskifvanDen var troligen af fiskblåsor, hvilka ännu begagnas på Island, i stället för glasrutor., och sade till qvinnan som skänkte i dryckerna: Nu har jag seglet Lyftat å sanden; Ej mot hafs-möar 19), Lätt är att strida.

*

KAP. VII.

Frithjof träffar Angantyr.

AngantyrAngantyr hade varit jarl i Göthaland och *Thorsten Wikingssons* fosterbroder, och blef, af konung Bele, salt till jarl öfver Orknej öarne. var i Efia, då *Frithjof* och hans män kommo der i land. Det var hans sed då han drack, att en man skulle sitta utmed fönstret af drickesstugan, och se ut emot vinden och hålla vakt. Han skulle dricka ur djurs horn, och när ett var tömdt, fyldes ett annat. Han hette *Halvard* som höll vakt, då *Frithjof* kom i

land. *Halvard* såg *Frithjofs* och hans stallbröders färd, och qvad:

Män ser jag ösa, I starkt oväder, Sex på Ellida; Men sju vid årorna. Den der stridsraske Liknar vid stammen, Frithjof den djerfve, Som årorna förer.

Och då han druckit ut hornet, kastar han det in genom fönsterskifvanDen var troligen af fiskblåsor, hvilka ännu begagnas på Island, i stället för glasrutor., och sade till qvinnan som skänkte i dryckerna:*Des. by E. Lundgren.Lith. by J. Z. Blackstadius.Tr. hos Lindholm.* SCANDINAVIAN DRINKING-HORN AND LUR. (TRUMPET)

FRITHJOF HOS ANGANTYR

Accomp. af E. DRAKE.Melodi en gammal (hittils outgifven) Engelsk Julvisa. Tag du af golfvet, Gångfagra qvinna, Hvälfvande hornet, Det jag utdruckit. Män ser på sjön jag, Hjelp de behöfva, Trötte af stormen, Innan hamn de hinna.

Jarlen hörde hvad *Halvard* qvad, och sporde om tidender, *Halvard* svarade: «män äro här komne i land och synas mycket utmattade; och jag tycker dem vara raske kämpar, men en af dem är så stark, att han bär de andra i land.» — Jarlen mälte; »gå då till dem, och tag emot dem vänligen, om det är *Frithjof*, min vän *Thorsten* herses*Herse* var egentligen en högre härförare (af *her*, här). Betecknade de förnäme i landet, som ej voro af konglig börd. son, så berömd i alla idrotter.»

Då tog en man till orda, hvilken hette *Atle*, en stor viking: «nu skall det utrönas som är berättadt, att *Frithjof* gjort ett löfte, att han aldrig skall först bedja någon om fred.« — De voro tillsammans tio elake och arge män; de gingo ofta berserksgångEtt slags krigiskt vansinne påkom stundom vissa af de gamla kämparne, hvarvid de med samma ursinnighet anföllo vänner och fiender, lefvande och döda ting. Emedan de då rusade fram i striden utan brynja och harnesk, fingo de namn af *berserkar* (brynjolöse), och deras framfart kallades *berserksgång*., och då de mötte *Frithjof* och hans följeslagare, mälte *Atle*: «det är nu rådligast, *Frithjof*, att vända dig emot oss; ty med näbbarne mot hvarannklösas örnarne. Nu är tillfälle, *Frithjof*, att hålla ditt ord och ej först tala om i red.» — *Frithjof* vände sig emot dem, och qvad visan:

Ej månden J Gitta oss kufva, Skräckuppfylde Ö-skäggar Öboer.. Helre vill jag gånga, Än om fred bedja, Ensam till strid Emot eder tio.

Då kom *Halvard* till och mälte: «det vill jarlen, att J skolen alla vara välkomne och skall ingen anfalla eder.» — *Frithjof* svarade: »gerna emottaga vi det; men äro beredde på beggedera.» — Derefter gingo de emot jarlen, och han tog väl emot *Frithjof* och alla hans män. Hos honom förblefvo de öfver vintern, och höllos i mycken ära af jarlen. Han sporde dem ofta om deras resa, och *Björn* qvad en visa:

Öste vi, medan Svallet gick öfver Raske kämpar, Från båda borden, I tio dagar; Täljer jag ock åtta, Som Rans möarBöljorna. Tröttade hafvets häst.

Jarlen mälte; «konung *Helge* har svikit eder 20), och det är illa beställdt med sådana konungar, som ej hafva förmåga till annat, än att förgöra män genom trolldom.« — «Jag vet ock,» sade *Angantyr*, «att det är ditt ärende hit, *Frithjof*, att du är skickad efter skatten, och vill jag genast lemna dig det svar härpå, att konung *Helge* ej får någon skatt af mig; men du skall erhålla af mig så mycken lösegendom du åstundar, och må du kalla det skatt, om du vill, eller med annat namn 21), om du så tycker.» — *Frithjof* sade sig vilja taga emot penningarne.

*

KAP. VIII.

Konung Ring får Ingeborg.

Nu skall det berättas, hvad som skedde i Norrige, sedan *Frithjof* var bortrest. Då läto bröderna bränna hela gården Framnäs; men då Systrarne höllo på med seiden, föllo de ned från trollhällen och bräckte begge ryggen.

Samma höst kom konung *Ring* norrut till Sogne, till sitt bröllop; och det blef ett ståtligt gästabud, då, han drack bröllop med *Ingeborg*. Han sporde henne: hvarifrån hon fått den kostbara ringen hon hade på sin hand 22). Hon svarade, att hennes fader ägt den. — Konungen sade: «detta är *Frithjofs* nöt; och tag den genast från din hand, ty guld skall ickfe fattas dig, när du kommer till Alfheim.» — Då gaf hon 23) ringen åt *Helges* hustru, och bad henne lemna den åt Jarlen mälte; «konung *Helge* har svikit eder 20), och det är illa beståldt med sådana konungar, som ej hafva förmåga till annat, än att förgöra män genom trolldom.« — «Jag vet ock,» sade *Angantyr*, «att det är ditt ärende hit, *Frithjof*, att du är skickad efter skatten, och vill jag genast lemna dig det svar härpå, att konung *Helge* ej får någon skatt af mig; men du skall erhålla af mig så mycken lösegendom du åstundar, och må du kalla det skatt, om du vill, eller med annat namn 21), om du så tycker.» — *Frithjof* sade sig vilja taga emot penningarne.

*

KAP. VIII.

Konung Ring får Ingeborg.

Nu skall det berättas, hvad som skedde i Norrige, sedan *Frithjof* var bortrest. Då läto bröderna bränna hela gården Framnäs; men då Systrarne höllo på med seiden, föllo de ned från trollhällen och bräckte begge ryggen.

Samma höst kom konung *Ring* norrut till Sogne, till sitt bröllop; och det blef ett ståtligt gästabud, då, han drack bröllop med *Ingeborg*. Han sporde henne: hvarifrån hon fått den kostbara ringen hon hade på sin hand 22). Hon svarade, att hennes fader ägt den. — Konungen sade: «detta är *Frithjofs* nöt; och tag den genast från din hand, ty guld skall ickfe fattas dig, när du kommer till Alfheim.» — Då gaf hon 23) ringen åt *Helges* hustru, och bad henne lemna den åt*Frithjof*, när han kom tillbaka. For så konung *Ring* hem med *Ingeborg*, och lättade mycken kärlek till henne.

*

KAP. IX.

Frithjof kommer tillbaka med Skatten.

Våren derpå reste *Frithjof* från Orkney öarne f och skildes från *Angantyr* med kärlighet. *Halvard* for med *Frithjof*; men då de kommo till Norrige sporde han, att hans gård. var nedhränd, och när han anlände till Framnäs, mälte *Frithjof*: «svartnat har huset härstädes, och här hafva ej vänner farit fram;» och han qvad en visa:

Drucko vi förr På Framnäs, Raske svenner Med fader min; Nu ser jag byn Nedbränd vara! Ädlingar har jag Ondt att löna.

Då rådfrågade han sina män, hvad beslut han skulle taga; men de bådo honom sjelf se sig före. Han sade sig först

vilja aflemna skatten. Derpå rodde de öfver floden till Syrstrand. Här sporde de, att konungarne voro i Baldurshage, vid Disa offret. Då gingo *Björn* och *Frithjof* dit upp, och denne bad *Halvard* och *Asmund*, att under tiden söndcrborra alla skepp, små och stora, som funnos i granskapet; och *Frithjof*, när han kom tillbaka. For så konung *Ring* hem med *Ingeborg*, och lättade mycken kärlek till henne.

*

KAP. IX.

Frithjof kommer tillbaka med Skatten.

Våren derpå reste *Frithjof* från Orkney öarne f och skildes från *Angantyr* med kärlighet. *Halvard* for med *Frithjof*; men då de kommo till Norrige sporde han, att hans gård. var nedhränd, och när han anlände till Framnäs, mälte *Frithjof*: «svartnat har huset härstädes, och här hafva ej vänner farit fram;» och han qvad en visa:

Drucko vi förr På Framnäs, Raske svenner Med fader min; Nu ser jag byn Nedbränd vara! Ädlingar har jag Ondt att löna.

Då rådfrågade han sina män, hvad beslut han skulle taga; men de bådo honom sjelf se sig före. Han sade sig först vilja aflemna skatten. Derpå rodde de öfver floden till Syrstrand. Här sporde de, att konungarne voro i Baldurshage, vid Disa offret. Då gingo *Björn* och *Frithjof* dit upp, och denne bad *Halvard* och *Asmund*, att under tiden söndcrborra alla skepp, små och stora, som funnos i granskapet; och Ty blåa lågan brusar Midt i Baldurshage!

Derefter gingo de ned till sjön.

*

Kap. X.

Frithjof flyr ur Landet.

Så snart konung *Helge* kom sig före, bad han sitt folk hastigt fara efter *Frithjof*, och dräpa honom, jemte alla hans följeslagare; »den mannen har förverkligat sitt lif, ty han aktade intet ställe heligt.» – Nu blåstes allt husfolket tillsamman, och då de kommo ur Disar salen, sågo de att den stod i ljusan låga. Konung *Halvdan* skyndade dit, med en del af manskapet; men konung *Helge* drog efter *Frithjof* och hans män. Men desse voro redan komne på skeppet, och läto det sakta skrida fram.

Konung *Helge* och hans män funno nu, att alla deras skepp voro sönderborrade, hvarföre de måste lägga i land och förlorade de någre män. Konung *Helge* vardt så vred, att han rasade. Han spände sin båge och lade pil på strängen, och ville skjuta *Frithjof;* men gjorde det med sådan häftighet, att begge båghalsarne bräcktes af. Då *Frithjof* såg detta, grep han tvenne åror på Ellida och rodde med sådan styrka, att äfven de brusto, och då qvad han denna sång:

Kyste jag unga Ingeborg, Beles dotter, land, och lade under sig alla hans ägodelar. Konung *Halfdan* satte sig ned på Framnäs och bygde upp giudrn, som var nedbränd, och derefter iståhdsatte brudenia åter hela Baldurshage, och det hade varat länge, innan elden blef släckt. Det bedröfvade konung *Helge* mest, att guden uppbrändes; och vardt detstor kostnad, innan Baldurshage blef uppbygd till fullo så god som förut. Konung *Helge* satt nu på Syrstad 25).

*

KAP. XI.

Frithjof besöker konung Ring och Ingeborg.

Frithjof hade förvärfvat sig egodelar och rykte, hvar han for fram; han dräpte illgerningsmän och grymma vikingar, men bönder och köpmän lät han fara i fred, och blef ban nu ånyo kallad *Frithjof den Djerfve*. Hos honom hade samlat sig talrikt och raskt manskap, och han vardt mycket rik på lösören. Men sedan han legat fyra år i viking, for han österut och lade in i Viken. Då sade *Frithjof*, att han skulle gå i land: »men J skolen ligga i härnad under vintern; ty jag börjar ledas vid härtågen. Jag vill fara till Upplandet och tala med konung *Ring*; men J skolen möta mig här i sommar, då jag kommer hit den första sommardag.» — *Björn* mälte: «detta företag är icke klokt; men du må sjelf råda. Jag ville att vi foro norr ut till Sogne, och dräpte de båda konungarne *Helge* och *Halfdan*» — *Frithjof* svarade: «det gagnar till intet, och vill jag helre fara att besökakonung *Ring* och *Ingeborg*.» — *Björn* genmälte: «nödigt bifaller jag, att du öfverlemnar dig ensam i hans våld; ty *Ring* är en klok och storättad man, ehuru han är något till åren.» — *Frithjof* sade sig vilja råda häruti: «och skall du, *Björn*, under tiden råda för stridshären.»

De gjorde såsom han bjöd dem; men *Frithjof* for om hösten till Upplandet, ty han var nyfiken att se konung *Rings* och *Ingeborgs* kärlek. Och förrän han anlände dit, drog han öfver sina kläder en stor kofta, hvilken var öfver allt luden. Han hade tvenne stafvar i händerna och en mask för anletet, och gjorde sig så gammal som möjligt. Sedan träffade han några vallgossar, stumlade fram och frågade: «hvarifrån ären J ? — Men de svarade: «vi äro hemma i Streitaland , vid kungssatet.» — Gubben sporde: «är Ring en mägtig konung?» — De svarade: «det synes oss som du vore så gammal, att du borde känna till konung *Ring* i alla hänseenden.» — Gubben sade, att han mera vårdat sig om saltbränning än konungaseder.

Derpå begaf han sig hem till konungahuset och då det mörknade gick han in i hallen, och stälde sig mycket svag, stadnade ned vid dörren, stjelpte kofthättan öfver hufvudet och dolde sig deri. Konung *Ring* sade till *Ingeborg*: «en man kom in i hallen, som är mycket större än andra man.» — Drottningen svarade: »det är en ringa tidning.» — Han talade då till tjenstemannen, som stod vid bordet: «gå du och spör, hvem denne koftemannen är, eller hvadan han kommer, eller hvar han har sin slägt?» — Svennen

FRITHIOF KOMMER TILL KUNG RING.

lopp utåt golfvet till den nykomne, och mälte: «hvad heter du, man, eller hvarest var du i natt, eller hvar har du din slägt?» — Koftemannen svarade: «mycket spör du, sven, eller kan du redogöra derför, om jag säger dig det?» — Han sade sig väl kunna det. — Koftemannen genmälte: «*Thjof* heter jag; hos *Ulf* var jag i natt; i *Ånger* vardt jag uppfödd.»

Svennen lopp tillhaka till konungen, och sade honom koftemannens svar. Konungen mälte: «du har fattat det väl, sven, och jag vet ett härad, som heter Ånger; men det kan ock hända, att mannen icke haft hugnad af lifvet, och han synes mig en förståndig man, och jag sätter mycket värde på honom.» — Drottningen sade: «det är en underlig sed, att J viljen så gerna tala med alla tiggare, som komma hit, eller hvad varde har han?» — Konungen mälte: «ej vet du det hällre än jag, och synes han tänka mera än han talar, och han skådar mycket omkring sig.» — Derpå sände konungen en man efter honom, och gick han fram till konungen, mycket nedböjd, och helsade honom med låg röst. Konungen sade: «hvad heter du, store man?» — Koftemannen svarade, och qvad denna visa:

Då hette jag *Frithjof*, När jag for med vikingar; Men *Herthjof*, Då jag bedröfvade enkor; *Geirthjof*, när jag Kastespjut kastade;*Gunthjof*, då jag Gick i striden; *Eythjof*, när jag Utskär härjade; *Helthjof*, då jag Mördade småbarn; *Walthjof*Dessa namn utgöra en ordlek, och betyda uti Isländskan: *Fridtjuf*, *Härtjuf*, *Spjuttjuf*, *Stridstjuf*, *Ötjuf*, *Heltjuf* och *Slagtjuf*., när jag Besegrade männen; Kringsimmat har jag sedan Med saltkarlar, Behöfvande hjelp, Innan jag hitkom!

Konungen malte: «af mycket har du tagit tjufsnamnet; men hvar var du i natt, eller hvar är ditt hem, eller hvar är du uppfödd, eller hvad dref dig hit?» — Koftemannen svarade: «i Ånger vardt jag uppfödd; hos Ulf var jag i natt; hugen dref mig hit, men hem jag icke äger.» — Konungen genmälte: «så må det vara, att du blifvit uppfödd i Ånger någon tid 26); men så kan det ock hända, att du varit född i frid 27). Uti skogen har du varit i natt, ty ingen bonde finnes här i närheten, som heter Ulf; men dä du säger, att du ej äger något hem, så måskc tyckte du det ringa vardt, emot den hug som dref dig hit.» — Då sade *Ingeborg*: «far du, *Thjof*, till annan gästning, eller i gästestugan.» — Konungen svarade: «jag är nu så gammal, att jag kan här sköta om gästerna; och lägg af din kofta, nykomling, och sätt dig vid min andra sida.» —Drottningen sade: «ålders svag är du nu, då du sätter stafkarlarTiggare. vid din sida.» — *Thjof* qvad: «ej höfves det, herre, utan är det bättre som drottningen säger; ty jag är mera van att bränna salt, än att sitta hos höfdingar.» — Konungen mälte: «gör som jag vill; ty jag må råda denna gång.»

Thjof tog då af sig koftan, och var derunder en mörkblå kjortelLång rock. och han hade den kostbara ringen på sin hand. Han bar ett tjockt silfverbälte om lifvet, och deruti en stor pung, med blanka silfverpenningar, och ett svärd gjordadt vid sidan. På hufvudet hade han en stor skinnhufva, ty han var mycket svagögd, samt luden öfver hela anletet. — «Så finner jag det bättre», sade konungen, «och skall du, drottning, få honom en god kappa, såsom honom höfves.« — Drottningen mälde: «J skolen råda herre; men föga tyckes mig om denna *Thjof*.«

Sedan gaf man honom en god kappa, och han satte sig i högsätet hos konungen. Drottningen vardt blodröd då hon såg den goda ringen; men likväl ville hon icke vexla något ord med honom. Men konungen var mycket gladlynt emot honom, och mälte: «en godan ring har du på handen, och länge må du hafva bränt salt för den.« — Nykomlingen svarade: «den är hela mitt fädernearf.» — «Kan väl vara,« sade konungen , «att du har mera än den; men få saltbrännar karlar tror jag vara dina likar, om ej åren alltför mycket försvagat mina ögon.»*Thjof* blef nu der under vintern i god välfägnad, och alla tyckte väl om honom. Han var gifmild och glad mot alla. Drottningen talade sällan med honom; men konungen var ständigt glad och vänlig emot honom.

*

KAP. XII.

Konung Ring far till Gästabud.

Det förtäljes, att konung *Ring* en gång skulle fara till gästabud, jemte drottningen och mänga följeslagare. Konungen sade då till *Thjof*: «hvad vill du, fara med oss eller blifva hemma?» — Han svarade sig helre vilja vara med dem. — «Det likar mig bättre», sade konungen. — Derpå reste de, och hade att färdas öfver en is. Thjof sade till konungen: «osäker synes mig isen , herre, och mig tyckes vi farit ovarsamt.» — Konungen mälte: «ofta finnes det, att du tänker väl för oss.«

Kort derefter brast isen sönder. *Thjof* lopp då till, och ryckte upp vagnen, med alla dem som sutto deruti. Konungen och drottningen voro begge der. Alla dessa ryckte *Thjof* upp på isen, jemte hästarne, som voro spända för vagnen. Konung Uing mälte: «det var ett godt tag, *Thjof*, och *Frithjof den Djerfve* hade ej gripit starkare, om han varit här, och äro sådane följesvenner handfaste.« — Nu kommo de till gästabudet, och der timade ingenting; och konungen for hem med hederliga gåfvor. Led så högvintern; *Thjof* blef nu der under vintern i god välfägnad,

och alla tyckte väl om honom. Han var gifmild och glad mot alla. Drottningen talade sällan med honom; men konungen var ständigt glad och vänlig emot honom.

*

KAP. XII.

Konung Ring far till Gästabud.

Det förtäljes, att konung *Ring* en gång skulle fara till gästabud, jemte drottningen och mänga följeslagare. Konungen sade då till *Thjof*: «hvad vill du, fara med oss eller blifva hemma?» — Han svarade sig helre vilja vara med dem. — «Det likar mig bättre», sade konungen. — Derpå reste de, och hade att färdas öfver en is. Thjof sade till konungen: «osäker synes mig isen , herre, och mig tyckes vi farit ovarsamt.» — Konungen mälte: «ofta finnes det, att du tänker väl för oss.«

Kort derefter brast isen sönder. *Thjof* lopp då till, och ryckte upp vagnen, med alla dem som sutto deruti. Konungen och drottningen voro begge der. Alla dessa ryckte *Thjof* upp på isen, jemte hästarne, som voro spända för vagnen. Konung Uing mälte: «det var ett godt tag, *Thjof*, och *Frithjof den Djerfve* hade ej gripit starkare, om han varit här, och äro sådane följesvenner handfaste.« — Nu kommo de till gästabudet, och der timade ingenting; och konungen for hem med hederliga gåfvor. Led så högvintern;*Des. by Egron Lundgren.Lith. by J. Z. Blackstadius, Stm.Tr. hos Lindholm.* KING RING'S SLEDGE *Kung Rings Släde*

ISFARTEN.

det vårades, vädret började mildras, skogen att grönska, gräset att gro och skeppen att gå landen emellan.

*

KAP. XIII.

Konung Ring rider till Skogen.

En dag talade konungen till sina hofmän: «nu vill jag, att ni far ut i skogen med mig, för att roa oss, och bese landets vackra läge;« och så gjorde de. En stor hop följde med konungen ut i skogen. Det lämpade sig så, att konungen och *Frithjof* 28) blefvo allena tillsamman i skogen, långt ifrån andra män. Konungen sade att han kände sig tung: «och måste jag sofva.» — *Frithjof* svarade: »faren hem, herre; ty sådant höfves bättre förnäme män, än att ligga ute.» — Konungen genmälte: »icke må jag det.» — Derpå lade han sig ned, och somnade hårdt och snarkade högt.

Thjof satt nära honom, och drog svärdet ur skidan och kastade det långt bort ifrån sig. En stund derefter satte konungen sig upp och sade: »var det ej så, *Frithjof*, att der kom dig mycket i hugen, det du dock väl emotstod? Derföre skall du ock hafva stort anseende hos oss. Men jag kände dig straxt, första qvällen du kom i vår hall; och skall du icke så snart skiljas vid oss; mycket månde dig ock här förestå.»

Frithjof svarade: »väl och vänligen hafven J emottagit mig, herre; men bort måste jag nu, ty mina följeslagare komma mig snart till mötes, såsom jag förut bestämt det.» — Sedan redo de hemåt; samlades så konungens folk hos dem från skogen, och de foro det vårades, vädret började mildras, skogen att grönska, gräset att gro och skeppen att gå landen emellan.

*

KAP. XIII.

Konung Ring rider till Skogen.

En dag talade konungen till sina hofmän: «nu vill jag, att ni far ut i skogen med mig, för att roa oss, och bese landets vackra läge;« och så gjorde de. En stor hop följde med konungen ut i skogen. Det lämpade sig så, att konungen och *Frithjof* 28) blefvo allena tillsamman i skogen, långt ifrån andra män. Konungen sade att han kände sig tung: «och måste jag sofva.» — *Frithjof* svarade: »faren hem, herre; ty sådant höfves bättre förnäme män, än att ligga ute.» — Konungen genmälte: »icke må jag det.» — Derpå lade han sig ned, och somnade hårdt och snarkade högt.

Thjof satt nära honom, och drog svärdet ur skidan och kastade det långt bort ifrån sig. En stund derefter satte konungen sig upp och sade: »var det ej så, *Frithjof*, att der kom dig mycket i hugen, det du dock väl emotstod? Derföre skall du ock hafva stort anseende hos oss. Men jag kände dig straxt, första qvällen du kom i vår hall; och skall du icke så snart skiljas vid oss; mycket månde dig ock här förestå.»

Frithjof svarade: »väl och vänligen hafven J emottagit mig, herre; men bort måste jag nu, ty mina följeslagare komma mig snart till mötes, såsom jag förut bestämt det.» — Sedan redo de hemåt; samlades så konungens folk hos dem från skogen, och de forohem till hofsalen, och drucko väl om aftonen. Vardt då uppenbart för alla, att *Frithjof den Djerfve* vistats der hela vintern.

*

KAP. XIV.

Frithjof får Ingeborg.

En morgon tidigt bultades på dörren till hallen, der konungen och drottningen sofvo, jemte många andra män. Konungen sporde, hvem som klappade på dörren. Då svarade den som stod utanför: »här är *Frithjof*, och är jag nu redo till bortfärden.» — Då öppnades dörren, och *Frithjof* gick in, och qvad denna sång:

Storliga skall jag dig tacka, Stätelig gaf du mig gästning; Färdig är kämpen att fara, Åror fram till att svänga. *Ingeborg* skall jag minnas, Medan vi lefva än begge. Lefve hon väl, och njute Gåfvan för många kyssar!

Derpå kastade han den kostbara ringen till *Ingeborg*, och bad henne behålla den. Konungen smålog vid sången, och sade: »så vardt det dock, att henne gafs bättre tack för vintervistelsen än mig, ehuru hon ej tett sig vänligare mot dig än jag.» — Nu sände konungen sina tjenstemän att hemta dryck och mat, och sade, att de skulle alla äta och dricka, innan *Frithjof* hem till hofsalen, och drucko väl om aftonen. Vardt då uppenbart för alla, att *Frithjof den Djerfve* vistats der hela vintern.

*

KAP. XIV.

Frithjof får Ingeborg.

En morgon tidigt bultades på dörren till hallen, der konungen och drottningen sofvo, jemte många andra män. Konungen sporde, hvem som klappade på dörren. Då svarade den som stod utanför: »här är *Frithjof*, och är jag nu redo till bortfärden.» — Då öppnades dörren, och *Frithjof* gick in, och qvad denna sång:

Storliga skall jag dig tacka, Stätelig gaf du mig gästning; Färdig är kämpen att fara, Åror fram till att svänga. *Ingeborg* skall jag minnas, Medan vi lefva än begge. Lefve hon väl, och njute Gåfvan för många kyssar!

Derpå kastade han den kostbara ringen till *Ingeborg*, och bad henne behålla den. Konungen smålog vid sången, och sade: »så vardt det dock, att henne gafs bättre tack för vintervistelsen än mig, ehuru hon ej tett sig vänligare mot dig än jag.» — Nu sände konungen sina tjenstemän att hemta dryck och mat, och sade, att de skulle alla äta och dricka, innan *Frithjof*

FRITHJOF PÅ SIN FADERS HÖG

Accomp. af E. DRAKE.Melodien af G. S. drog bort: »sitt du, drottning, också upp och var munteR!» — Hon sade sig ej kunna äta så tidigt. — Konungen mälte: »vi skola nu alla äta tillsamman»; ocH så gjorde de. Och sedan de druckit en stund, sade konung *Ring*: »jag ville att du stadnade qvar här, *Frithjof*; ty mina söner äro ännu barn till åren, men jag är gammal och kan ej värna landet, om någon anfaller detta rike med ofred.» — *Frithjof* svarade: »brådt skall jag fara, herre», och han qvad visan:

Lef du *Ring*, konung, Lyckligt och länge, Ättstörste herrskare, På jorderingen! Vakta väl, höfding, VifQvinna, hustru, och landet! ej jag och Ingeborg Mer skola råkas.

Då qvad konung Ring:

Far du ej så, *Frithjof*, hädan, Herrlige hjelte, Mörk uti hugen! Dig må jag gälda Gåfvorna dina, ! Visst bättre än du Sjelf dig det väntar !

Och yttermera qvad han:

Ger jag frägdade *Frithjof*, hustru,

Och alla mina Ägodelar!

Frithjof genmälte och qvad detta:

Jag vill ej gifvas Gåfvorna dessa, Förrän du, drott, Din dödssot känner.

Konungen sade: »jag skulle ej gifva dig det, om jag icke kände att så vore; och är jag nu sjuk, och unnar jag dig helst att njuta detta gifte, ty du är förmer än alla män i Norrige. Jag må ock gifva dig konunga namn; ty hennes bröder skola mindre än jag unna dig värdigheter och fästa dig en hustru». — *Frithjof* svarade: »haf mycken tack, herre, för eder välgerning, större än jag väntade mig; men jag vill ej hafva mera än jarls namn i namnbot*Nafnbót* namnförbättring, titel; deraf: värdighet, eller hvad numera kallas rang..»

Då gaf konung *Ring* åt *Frithjof*, med handslag, välde öfver det rike han hade styrt, och tillika jarls namn; och skulle *Frithjof* råda der, intill dess *Rings* söner sjelfve kunde styra sitt land. Konung *Ring* låg sjuk en kort tid, och då han ändades vardt stor sorg efter honom i riket. Nu blef hög kastad öfver honom, och mycken egendom lagd deri, efter hans åstundan. Sedan gjorde *Frithjof* ett ståtligt gästabud, dit hans män äfven kommo; och vardt då tillika druckit konung *Rings* graföl, samt *Frithjofs* och *Ingeborgs* bröllop. — Derefter emottog *Frithjof* rikets styrelse, och blef en mycket ryktbar man. Han och *Ingehorg* hade många barn.

* *Des. by Egron Lundgren.Lith. by J. . Blackstadius, Stm.Tr. hos Lindholm.* SCANDINAVIAN RUNE-STONE *Skandinavisk Run-sten*

KAP. XV.

Om Frithjof, samt bröderna Helge och Halfdan.

Konungarne i Sogne, *Ingeborgs* bröder, sporde dessa tidender, att *Frithjof* innehade konungaväldet i Ringarike, och äktat deras syster *Ingeborg*. *Helge* sade då till *Halfdan* sin broder, att detta vore oerhördt och en stor djerfhet, att en herses son skulle äga henne. De samkade nu mycket folk och drogo dermed ut till Ringarike, för att dräpa *Frithjof*, och lägga landet under sig. Men då *Frithjof* erfor detta, samlade han sitt manskap och sade till *Ingeborg*: »ny ofrid är kommen öfver vårt rike; huru den ock må slutas, vilja vi dock ej se en ovänlig uppsyn af eder». — Hon svarade: »så långt är nu kommit, att vi månde låta dig vara den högsta.»

Nu var *Björn* anländ östan ifrån, till bistånd åt *Frithjof*; de foro till strids, och blef det då som förr, att *Frithjof* gick främst i vapenskiftet. Konung *Helge* och han kommo att skifta hugg, och gaf *Frithjof* honom bane. Då lät *Frithjof* hålla upp fridsköldEn uppsatt sköld, till tecken att striden skulle upphöra., och striden upphörde. *Frithjof* sade nu till konung *Halfdan*: »två stora vilkor äro dig förhanden, antingen att du lägger allt i mitt våld, eller får du samma bane som din broder; ty det synes, att jag har bättre sak än J.» — Då emottog *Halfdan* det vilkoret, att lemna sig och sitt rike under *Frithjof.*Nu tog *Frithjof* väldet öfver Sognefylke; men *Halfdan* skulle vara herse i Sogne och gälda *Frithjof* skatt, så länge ban styrde Ringarike. Åt *Frithjof* gafs då konunga namn öfver Sognefylke, från den tid han lemnade Ringarike åt konung *Rings* söner; och derefter vann han under sig Hordaland. *Frithjof* och *Ingeborg* hade två söner, *Gunthjof* och *Hunthjof*; och vordo de sedan stora män för sig.

Och ändas nu här sagan om *Frithjof den Djerfve*.

*

RINGS DRAPA.

Musik (hittills outgifven) af Grefvinnan MATHILDE MONTGOMERS.

ANMÄRKNINGAR.

Frithjofs tidsålder kan ej med någon säkerhet bestämmas. Enligt den mest antagliga gissningen, utsättes den till omkring 6 eller 700 år efter Kristi födelse. — Sagan tyckes vara upptecknad vid slutet af trettonde eller början af fjortonde århundradet. Likväl synes det icke osannolikt, att den redan förut länge lefvat bland folket, såsom episk dikt, innan den, genom glömska, upplöste sig i en prosaisk saga, der en mängd sånger qvarstå, och utgöra lemningar af den ursprungliga formen.

Ehuru afsigten icke varit, att lemna en kritisk behandling af denna saga, har man likväl ansett nödigt, då öfversättningen afviker från de förut kända, att vidfoga de varianter, efter hvilka närvarande försvenskning rättat sig. Öfvers. har begagnat *Björners* Nordiska Kämpadater, en pappers handskrift tillhörig Kongl. Bibliotheket i Stockholm, signat. F. k. 7, samt *Fornaldar Sögur Nordlanda*, Bd. II. Den förstnämnde är nedanföre betecknad med B., den andra med F. och den tredje med FS.

1) B., F. *vel*; — FS. best.

2) B., F. *Han var*; — FS. en var.

3) B., F. *Kongur hjellt Þorsteini veitslu annat hvort ár;* —. Fs. konúngr hélt veizlu 2 ár Þorsteini.

4) B., F., till *Friðþjofs frænda sins, thess vil ek biðja þig at*; — FS. til Friðþjofs: frændi! segir hann, Þess,vil ek biðja ik, frændi! at

5) B., F. *sagt*; — FS. fyrisagt.

6) B., F. *Hann qvaþ, sier licki hugur á*; — FS. honom qveðst leika hugr á.

7) B., F. *á haugi föþur sins*; — FS, á haugi.

8) B., F. *í Noregí*; — FS. í Noregi lika.

9) B., F. *ey bregþa þvi, - - ok vila hvort honum er forþat*; — FS. eigi bregða því, heldr mun ek setja al hinni rauðu töflunni, ok vita, hvort henni er forðat.

10) B., F. *á skip*; — FS. til skips.

11) B., F. *þat mun vera meirí stiorn*; — FS. þat mun fleiri ok meiri stjórn.

12) B. *ama þar*; F. *amadar*; — FS. maðjar.

13) B., F. *sal undir*; — FS. Solundir.

14) B. *svel vifa þar*; F., FS. svellvífaðar.

15) B. *at straumana;* — F. at stafnana; — FS. at stamni.

16) B., F. *a skip hnuþi;* — FS. á skip hrundi.

17) B., F. orþugri; — FS. öruggri..

18) B., F. *i kring um;* —FS. i hring um.

19) B., *hafs meyu;* — F., FS. hafsmegn (*hafvets magter*).

20) B. *Helgi kongur hefur stigit yþur;* — F. *sviked*; — FS. nærri hefir Helgi konúngr stigit yðr.

21) B., F., FS. *oþru vis, öðruvis*; — Danskt mskpt. öðru nafni. (Se: FS.)

21) B., F., *sem hun hefdi á hendi sier*; — FS. sem þu hefir á hendi.

23) B. *feck hann*; — F., FS. fékk hun.

24) B., F. *skundum nu*; — FS. stundu vèr.

25) B., F. *à Syrstodum*; — FS. á Syrströnd.

26) B., F. *nockra hriþ*; — FS. nockra stund.

27) B., F. firþi; — FS. friði.

28) B., F. *baþir til samans tveir einir i skoginum*. — FS. baðir saman i skoginum

*

ORT-FÖRKLARING.

Alfheim, se: *Viken*.

Baldurshage. — En ej osannolik gissning antager den hafva legat der man nu anträffar gården Bale, i Tjugums socken, vid Balestranden, på en udde i Sognfjorden, nordvest från Framnäs. Här finnes ännu en stor ättehög, kallad *Baldurs-höi.*

Efja (läs *Evja*). — Mainland eller Pomona, en af Orknej öarne, har en köping kallad *Evie*. Uti detta namn förmodar man sig återfinna det gamla *Efja*.

Framnäs. — På det ställe, der Sognfjorden delar sig i tvenne grenar och den ena får namn af Systrands-fjord, ligger gården *Vangsnæs*, vid södra sidan af densamma. Här anser man det gamla Framnäs hafva varit beläget. Der skall ännu qvarstå en ättehög, med en deröfver upprest sten.

Jadar, det nu varande *Jæderen*, inom Stavangers amt.

Orknej Öarne, kallas vanligen Orkadiska öarne; men hafva bland Engelsmännen bibehållit sitt gamla namn, hvilket betyder *Skäl-Öarne*, af Isländska ordet *Orkn*, skäl (*Phoca*).

Ringarike eller *Hringarike*, vid vestra kusten af inre Christiania fjorden, upptog det nuvarande Ringerige, Modum och Nummedal.

Sogne, det land som utgjorde Sogne- eller Sygna fylket.

Sognefjorden, en djup invik i Norrige, belägen inom Norra Bergenhuus amt, i Sogns fögderi. Den sträcker sig 16 mil inåt landet.

Sognefylket eller *Sygnafylket*, det nuvarande Sogns fögderi, på begge sidor om Sognfjorden.

Soknarsund, nu *Soknesund*, beläget inom Rennesö pastorat, af Stavanger amt, söder om Bukkens-fjord, emellan öarne Sokken och Broe.

Solundar öarne, vid utloppet af Sognefjorden. Benämnas numera öarne *Yttre-* och *Inre-Sulen*.

Streitaland, konung *Rings* bostad. En gissning har ansett den hafva stått på samma ställe, som det nuvarande hemmanet Helgeland uti Hole socken. Vid nämnde gård finnes ännu en stor ättehög.

Syrstad, Syrstrand, belägen midt emot Framnäs, på norra sidon om Sogn-fjorden, hvilken här har en bredd af ungefär 3000 alnar. Sundet bibehåller derstädes ännu namnet *Systrands-fjorden*.

Upplandet upptog de nuvarande Christians- och Hedemarkens amter, jemte Öfver-Römmerige.

Viken eller *Alfheim*, den del af Bohuslän och Norrige, hvilken ligger på båda sidor om hafsviken, som åtskiljer dem. Denne sistnämnde kallades *Vikina*. Stundom betecknade *Alfheim* endast Bohuslän.

* KARTA öfver Sydliga Norrige med en del af Sognefjorden jemte Orknej Öarne. *Stockholm 1841.Lith. Inst. af J. F. Meyer & C:o, Stockholm.*

J. Z. Blackstadius, 1879.Tr. hos Lindholm. *Frithiofs saga by Es. Tegnér*

LEFNADSTECKNING

öfver

ESAIAS TEGNÉR

af

F. M. FRANZÉN.

——

Tre af Sverges Landskap täfla att särskildt tillägna sig det for hela riket ärofulla, för hela nationen älskliga namnet Tegnér. Det första är det malmrika Wermland, der den store Skalden föddes och uppvexte. Det andra det fruktbara Skåne, vid hvars högskola han ifrån en ovanlig lärling, som till det mesta lärde sig sjelf, blef i hast en ypperlig Lärare och derifrån hans poetiska rykte flög kring hela Sverge och snart kring Europa. Det tredje är det trefliga Småland, der han såsom stiftets Styresman och Läroverkens vårdare vunnit ett nytt anseende, en ny ära. Till detta stift hör han ursprungligen genom sin far, som der var född, och genom sitt namn, som hans förfäder tagit från Tegnaby, hvilken bör under Biskopsstolen. Till den var således för Tegnér sjelfva hans namn ett förebud.Fadren, som äfven hette Esaias Tegnér och var en god predikant, en glad sällskapsman, en driftig åkerbrukare, hade blifvit utnämd till Kyrkoherde i Millesvik; men i väntan att få tillträda det, bodde han ännu på Kyrkeruds Comminister—boställe i By Pastorat, då hans maka, S. M. Sidelius den 13 Nov. 1782 födde sin fjerde son Esaias.

Faderlös redan i sitt 9:*de* år blef han af brist på tillgångar och då hans äldre bröder höllos till studerande, dömd att på annan väg söka sin bergning. En Småländning, således landsman, förmodligen ock nära vän till hans far, Assessor Branting, tog gossen i sitt hus, der han uppföddes till biträde pä fogdekontoret. Snart lärde han allt hvad dertill hörde och följde med sin fosterfar på alla uppbördsstämmor. Som fögderiet var vidsträckt, så lärde han på dessa resor känna och beundra den skönhet, hvarmed detta landskap i sina många sjöar speglar sina skogar och berg. Derom vittnar hans vackra poem: *Till min hembygd*, det första som gjorde honom af allmänheten känd.

När han först begynte skrifva vers, kan han ej sjelf erinra sig. Redan som barn besjöng han hvarje händelse af någon märkvärdighet, i hans enformiga lif. Äfven en större dikt företog han sig under namn af Atle, hvartill ämnet var taget ur Björners kämpadater, således ur samma fornsagosamling der han vid sin mogna ålder fann rå-ämnet till Frithiof.

De Nordiska sagorna voro ibland hans första och käraste bekantskaper, då han okunnig i annat språk, än sitt modersmål, läste allt hvad han öfverkom, helsti vitterhet och historia. Med bok i hand satte han sig hvar som helst, än på en sten, än på en stege; och då han en gång under bergningstiden skulle vakta en grind, glömde han sitt åliggande för någon ting, som han ifrigt läste, och släppte in boskapen i den ännu icke bergade ängen.

Så uppvexte han, lik en vildappel i skogen, ända till sitt fjortonde år, då Branting, som länge varit uppmärksam på hans håg för läsning, händelsevis upptäckte med hvad nytta han läste. En afton, då de reste hem ifrån Carlstad, och det var stjernklart, tog sig hans fosterfar, en gudfruktig man, af gammalt skrot och korn, deraf anledning att tala om Guds skapade verk och Hans i dem synbara allmagt. Gossen svarade derpå med en kännedom af verldsbyggnaden och lagarna för himlakropparnes rörelse, som förvånade gubben. »Huru vet du det?» sade han. »Jag har läst derom i Bastholms Philosophie för olärde», svarade ynglingen. Branting teg; men några dagar derefter sade han: »Du måste studera.» Hvilket afgörande ord! Huru vigtigt icke blott i Tegnérs lefnad, utan i Svenska vitterheten, der hans namn gör en epok. Och hvad mångfaldigt godt i kyrkan och vid läroverken skulle icke utan detta ord gått förloradt. Derpå berodde ock det uppseende och det nöje, som hans på så många språk öfversatta arbeten gjort i hela Europa. Huru väl förtjenar icke den hederliga Brantings minne den belöningen, att, med sin fostersons odödliga namn, gå till efterverlden! Men var det blott

hans verk? — Om man ock icke kan anse det för en omedelbar ingifvelse, att han begynte tala om stjernorna för denna skrifvar-gosse, i hvilken ett så stort ämne låg förborgadt; så kan man dock ej i det hela af denna händelse misskänna den ledning af försynen, som i det enskilta lifvet, ej mindre än i verldens gång, är så synbar och likväl så öfversedd.

AU få studera, hade länge varit gossens hemliga önskan; men ban hade icke vågat framställa den. Äfven nu, ehuru glad åt denna glimt af en oväntad dager, anmärkte han sin medellöshet. »Gud förser väl offret,» svarade Branting. »Du är lödd till någonting bättre, än hvad du hos mig kan bli. Du måste fara till din äldste bror: han skall leda dina studier. Jag skall ej heller glömma dig.»

Detta löfte uppfyllde han, icke blott med betydliga bidrag till hans understöd vid Academien utan ock med ett

faderligt deltagande i allt hvad honom rörde; ehuru han nu måste öfvergifva det hopp, som han i hemlighet hade hyst, att med tiden kunna lemna honom sin tjenst och derjemte sin yngsta dotter,

I Mars månad 1796 begaf sig Esaias till sin bror Lars Gustaf, som då var Philosophie Candidat och vistades i Wermland. Denne då redan genom en ovanlig lärdom utmärkte man, som vid promotionen täflade om primatet med sin yngre broder Elof och enligt mångas tanke bort vinna företräde, blef nu den yngstes lärare. Dennes underbara framsteg bevisa hvad en allvarlig vilja i förening med utmärkta anlag förmå, i synnerhet i ungdomens drifvande årstid.Efter trefjerdedels års undervisning af brodern, som gick till väga på det gamla grundliga sättet, var han i stånd att på egen hand studera; och gjorde sedan, under loppet af aret 1797, bekantskap med en mängd latinska prosaister och isynnerhet poeter. De sednare fäste sig så i hans ovanligt starka minne, att han ännu i dag kan ur dem upprepa betydliga stycken. Äfven i Grekiskan och Fransyskan tog han sig fram utan biträde.

Redan i det följande året måste den ännu icke sextonåriga ynglingen, för att skaffa sig medel till sin vidare bildning, åtaga sig andras undervisning. Brukspatronen, sedermera Bergsrådet Myhrman på Rämen, kallade honom till informator för sina barn. Äfven deri var en skickelse, som verkade icke blott på hans närmåste omständigheter, ulan på hans framtida sällhet. Sjelfva stället var märkvärdigt genom en vild, men storartad natur. Det hörde till den vidsträckta skogsmark, dit »Yfvakarl,» som Carl den IX:de ännu på orten kallas, hade inbjudit nybyggare från Finland. Brukets ägare var en driftig bergsman; men tillika en för sitt yrke ovanligt bildad man. Sjelf kunnig icke blott i flera nyare språk, utan ock i det latinska, ägde han i sitt bibliothek till och med Grekiska böcker. Ibland dessa var en foliant, som snart blef ett föremål för den poetiske ynglingens ifrigaste studium. Det var Homerus. Alla de svårigheter, som de många anomaliska dialekterna lade för hans ännu icke tillräckligt underbyggda kännedom af språket i det hela och i dess egenheter, afskräckte honom icke. Att ejvika tillbaka, hörde da redan till hans lynne, utom det att det röjde den energi, som utmärker ett större snille. Äfven med Xenophon oeh Lucianus gjorde han här bekantskap. Men den, som jemte Homerus upptog hans förnämsta uppmärksamhet och mesta tid var Horatius, hvilken han nu först lärde känna. Men han försummade icke heller den Fransyska vitterheten, med hvars yppersta arbeten denna boksamling var rikt försedd. Så grundlades hos honom då redan den sjelfständighet, hvarmed han bestridt alla ensidiga och inskränkande omdömen öfver den gamla såväl som den nya litteraturen. Men då han i detta bibliothek ej fann någon enda Tysk poet, utan lärde sig detta språk blott genom vanliga läroböcker, fattade han emot det en fördom, som länge bibehöll sig. Med Engelskan deremot gjorde han en poetisk bekantskap genom Ossian i Macphersons öfversättning, hvilken grep honom så, att han på egen hand lärde sig språket.

I ungdomens vanliga nöjen och förströelser, i umgänget i allmänhet, deltog han föga eller intet; saknade det ej heller; ty hans böcker gåfvo honom full sysselsättning. Äfven att skrifva vers, tog han sig nu mera sällan tid. Dock gaf honom en tidning om Bonapartes död i Egypten anledning till en lyrisk dikt, hvaraf Myhrman, som mycket beundrade den Fransyska hjelten, fattade ett stort hopp om den unga Skalden. Detta på ett falskt rykte grundade poem är dock aldrig utgifvit.

Om hösten 1799 begaf han sig vid 17 års ålder till Lund och begynte sin Akademiska bana. Hansmål dervid var i början endast att bereda sitt inträde i Konungens Kansli. Dock ville han lemna ett offentligt prof af sin kunskap i Latinska och Grekiska språken, och skref en afhandling på Latin om Anakreon. Med den begaf han sig till den för sin orientaliska lärdom namnkunnige Doktor Norberg, till hvars Profession då äfven Grekiska litteraturen hörde. Icke blott den uppmuntrande godhet, hvarmed den lika älskvärde, som lärde mannen emottog den lofvande ynglingen, utan ock hela hans väsende, på en gång genialiskt och naift, originelt och enkelt, gjorde på honom ett outplånligt intryck. Ur den sköna teckningen af hans bild, som Tegnér har ställt framför sitt honom tillegnade poëm: *Nattvardsbarnen*, må här anföras åtminstone följande drag:

Du Orientens vän och Nordens heder, Du man från fabelns glömda dar af gull, Med patriarkens språk, med deras seder, Som åldern vis, som barnet oskuldsfull.

Norberg är bland dem, som hufvudsakligen verkat på Tegnérs framtid. Genom det råd han gaf honom att vända sina studier ifrån den civila ämbetsexamen åt Magistergraden, qvarhöll han honom vid Akademien, fästade

honom vid litteraturen och beredde honom vägen till den plats, han nu har i den Svenska kyrkan.

Norberg erbjöd honom kostnadsfri undervisning i Arabiskan; men den Österländska lärdomen var för den unga skalden motbjudande. Den store Orientalisten var mästare äfven i det Romerska språket ochtäflade deri med Professor Lundhlad, hvars Latinska skola då var i sitt högsta flor. Den förres stil liknade Taciti i korthet, känifullliet, antithetisk sinrikhet. Den sednare deremot, som studerat i Leipzig oeh der bildat sig efter Ernesti, hade i Sverge infört dennes ciceronianism. Med stränghet höll han dertill den ungdom han ledde, så väl med egen föresyn, som med undervisning. Att välja emellan dessa tvänne mästare var ej det lättaste för en yngling. Tegnér slöt sig till den Lundbladska skolan, dertill föranledd af sin Bror Elof, som då var Docens vid Akademien och ansågs för en af Lundblads yppersta lärlingar.

På en studerande af så ulmärkta egenskaper, kunde det icke undgå, att äfven de öfrige Professorens fäste en stor uppmärksamhet. Han sjelf erkänner i synnerhet den uppmuntran han erhöll af Munthe och Lidbäck. Den förre, som var lärare i moralphilosophien och en ifrig Kantian, är af Tegnér ibland hans »Minnen,» som utgöra en så skön, hans hjerta ej mindre än hans snille hedrande flock af hans Skaldestycken, i den mest intagande teckning, framställd såsom en af de ädlaste män, som någonsin suttit på en akademisk lärostol. Med den sednare, som nyss hade blifvit professor i æsthetiken och försökt sig såsom poet utan synnerlig framgång, kom han i ett eget förhållande, som ej bättre kan uttryckas, än genom dessa verser af TegnérI ett poëm vid magister-promotionen i Lund 1829, der T. företrädde Biskop Faxes ställe såsom Pro-Kansler, samt äfven Oehlenschläger var närvarande och emottog lagerkransen och diplomet.:— — — — En som sednast har bortgått Tog mig i faderlig vård, och lärde mig skalan till sången, När jag var ung och behöfde hans råd; och han harmades icke, Om jag ej följde dem jemt, men försökte som ynglingar pläga, Vingarnas kraft, i rymder ej hans: det var ädelt af honom.

I de mathematiska vetenskaperna hade han föga eller ingenting läst, innan han kom till universitetet. Men då han nu skulle bereda sig till magistergraden, gjorde han, med sitt klara förstånd, äfven i dem hastiga framsteg, nästan utan allt biträde. Föreläsningar hörde han endast i physiken och uti differentialkalkylen, hvari hans anteckningar sedermera gingo i lån ibland hans bekanta och berömdes för reda och precision. Äfven vid akademien fortfor han att vara en αυτσδιδαχσσς, ehuru genom böcker. Vanligtvis arbetade han 18 till 20 timmar om dagen, och sof så litet som möjligt. I förströelser, som hörde till hans ålder och till det vanliga studentlifvet, deltog han icke, och ansågs derföre som folkskygg, förlägen och besynnerlig.

Hvem skulle tro detta om ett så lifligt snille och en så glad, så qvick, så älskvärd umgängesman, som han i en sednare tid befunnits vara. Men endast på det sättet kunde han inom så kort tid förvärfva sig så mångfaldiga och så grundliga kunskaper.Genom understöd af Myhrman, så väl som Branting, hade han kunnat tillbringa nära ett år vid akademien, utan att genom andras undervisning behöfva afbryta sina egna studier, men hans grannlagenhet tillät honom icke, att längre tid begagna deras ädelmod, utan eget bemödande för sin utkomst. Han sökte derföre och erhöll en akademisk kondition i Småland, hos Baron Leyonhufvud på Yxkullsund. Hans discipel, sedermera Hofrätts-Presidenten, Baron Abraham Leyonhufvud, är bland alla dem han undervist, den han mest högaktat och älskat: en känsla, som mer än 30 år bibehållit sig oförändrad. Hans lefnadssätt på Yxkullsund var detsamma, som vid akademien, ensligt, arbetsamt, umgängeslöst; men då han vid en familjehögtid skrifvit några Fransyska verser, började man betrakta den förlägne och dystre studenten med förundran och aktning.

Sedan han på denne herregård tillbragt sommarn 1800, återvände han till Lund, åtföljd af sin discipel, och blef af Professor Lidbäck kallad till extra ordinarie amanuens vid det akademiska bibliotheket, hvars föreståndare denne var. Dermed följde väl ingen lön; men det var en ovanlig utmärkelse för en 18-årig yngling, som ännu icke tagit magistergraden.

Till denna beredde han sig nu med fortfarande ifver, och studerade för det mesta philosophie, dels i Platos dialoger, dels i Kants skrifter och några af Fichtes. Sjelf har han förklarat, att han med sitt concreta sinne ej var fallen för dessa abstrakta spekulationer och ledsnade att fullfölja en längresystematisk deduktion, som icke gaf några hållpunkter för fantasien. Hans akademiska afhandlingar bevisa dock en skarpsinnig och klar uppfattning af philosophiska frågor, livad som i synnerhet fäste honom vid Kantiska kriticismen, var dess ursprungligen

skeptiska natur och dess resultat, som stannar vid ett obekant och outgrundligt.

Vid kandidatexamen, den han tog i två afdelningar om hösten 1801 och våren 1802, erhöll han det högsta betyget eller laudatur af alla professorerna, med undantag af Norberg. Detta var oväntadt, helst då Tegnér i Grekiskan, hvilken den tiden hörde till samma profession, som de Österländska språken, var erkänd för den skickligaste af alla promovendi. Men Norberg gjorde mera afseende på den sednare litteraturen, i hvilken han vunnit äfven utländsk namnkunnighet.

Med så höga betyg var Tegnér sjelfskrifven primus vid promotionen, och skulle besvara magisterfrågan. Emellertid inträffade en händelse, som hotade att skilja honom för alltid från akademien, förstöra alla hans utsigter derstädes och ge hans öde en helt annan rigtning.

Lundagård kallas en af åldriga träd beskuggad akademisk spatsergång, der den studerande ungdomen plär, om ej i Sokratiska samtal, dock med mer eller mindre Platoniska känslor af det sköna, tillbringa de oskyldigaste af sina aftonstunder. En afton var det dock icke oskyldigt, hvad den der företog. Tegnér visste af ingenting, då han ensam efter vanlighetenskulle gå dit för att förfriska sig efter trägen studering. Då fann han der en ovanligt stor samling af studenter, alla beväpnade; med grenar, huggna från de gamla vördnads värda träden. Huggningen hade dock icke skett af dem, utan på consistorii befallning, för att befordra trädens växtlighet och göra deras kronor mer lummiga. Ungdomen missförstod denna afsigt och trodde detta kapande åsyfta att förstöra deras kära Lundagärd, helst de funno att hela träd voro fällda. Dessa voro dock gamla utdömda, hvilka ansågos böra ge rum för yngre. Missnöjet vändes hufvudsakligen emot akademiens då varande Rector Magnificus, som ej var älskad och troddes ensam hafva tillställt denna förstöring. Tegnér, hvilken genast vid sin ankomst blef omringad af hela svärmen med utrop: »Primus måste med,» gjorde föreställningar emot detta upplopp; men förgäfves. Öfverröstad och beväpnad, som de andra, med en gren, måste han följa med. Tåget gick till rectors hus, der först ett skallande »pereat Rector, vivat Lundagård», uppstämdes; hvarpå alla grenarna nedkastades framför ingången och tillbommade dörren. Derifrån gingo de vidare grassattim uppför gatan, och ropade vivat för flera professorer. För theologen Hylander ropades icke, utan messades vivat. Vid återtåget, då rector ännu en gång helsades med pereat, voro hans fönster nära att bli sönderslagna. Detta hindrades af Tegnér och Magister Wallenberg, sedermera biskop i Linköping, blott genom den föreställningen, att fruntimmer bodde åt gatan.Dagen derpå kallades Tegnér till enskilt förhör inför reelor och berättade sannfärdigt hela förloppet, utan att neka sin egen felaktighet. Hans Magnificens gjorde ej afseende på denna uppriktighet, eller på Tegnérs bemödanden att förekomma upptåget. »Ni är», sade han, »redan embetsmän vid akademien, är utnämd till primus vid förestående promotion, och kunde vänta er mycken framgång vid läroverket. Detta är nu förbi. Akademiska konstitutionerna stadga tydligen, att ni måste »relegari cum infamia». Det gör mig ondt om eder förspilda lycka. Dock kunde måhända», tillade han efter en paus, »allt hjelpas och nedtystas, om ni endast ville säga mig deras namn som tillställt upploppet». — Tegnér, häröfver uppbragt, svarade, icke utan hetta, att, huru det än ginge honom sjelf, skulle han dock aldrig uppträda såsom åklagare emot sina kamrater. »Vi voro två till trehundra personer,» sade han, »och det var blott få ibland dem jag kände; men äfven dessa förråder jag aldrig.»

Emellertid förföll saken af sig sjelf; ty alla de öfrige professorerne satte för högt värde på de ovanliga egenskaperna hos den äfven till sina seder oförvitlige ynglingen, för att icke rädda honom ifrån den olycka, hvarmed han hotades af en man, som icke ens af sina kamrater var uppburen.

Vid denna tid erhöll Tegnér den sorgliga underrättelsen, att hans äldste blott trettioårige broder hade aflidit, allmänt saknad som en ypperlig predikant och i alla afseenden ett mönster för sitt stånd. Esaias kände sig vid hans död ånyo faderlös; ty icke blotttill den lärdom, för hvilken han nu såsom den främsta ibland 40 skulle erhålla lagerkransen, hade han af honom fått sin första ledning, utan ock vid sjelfva inträdet i den farliga ungdomsåldren blifvit stadfäst i de religiösa och moraliska grundsatser, han redan som barn uppfattat, men ännu icke varit i tillfälle att använda. Djupt skakad af denna förlust, skref han deröfver en elegie, som belöntes af Vitterhets-Sällskapet i Götheborg, och tillika med den förut nämnda sången »Till min hembygd», hvilken han vid samma tid hade författat, först begynte fästa den allmänna uppmärksamheten på den uppgående skalden.

Efter promotionen reste han till Wermland, för att besöka sin mor och sina välgörare Branting och Myhrman. Den största glädje en välartad yngling har af sina bemödandens framgång, är utan tvifvel den, att dermed glada sina föräldrar och andra som burit om honom faderlig eller moderlig vård. Men föga mindre, kanske större, är äfven dessas glädje, när denna vård haft en sådan följd, som nu förhållandet var.

Besöket hos Myhrman förbytte den barnsliga vänskap, hvilken redan förut ägt rum emellan hans dotter och Tegnér, till en allvarlig förbindelse, hvartill hennes föräldrar lemnade sitt bifall. Dock förgingo fyra år, innan omständigheterna tilläto dem att träda i äktenskap.

Under denna resa såg han första gången den sedan såsom skald, häfdatecknare och tänkare namnkunnige Geijer, hos hans far på Ransäter i Wermland.Han var da ännu blott student i Upsala; men hade redan vunnit stora priset i Svenska akademien för sitt äreminne öfver Sten Sture. Om denna bekantskap har Tegnér sjelf yttrat följande ord.Detta och andra i denna biografi anförda yttranden af Tegnér, har han vänskapsfullt meddelat författaren i en enskilt skrifvelse angående sin lefnad. »Redan vid detta vart första möte röjde sig den stora skiljaktigheten i vår åsigt af lifvet och litteraturen, som med tiden allt mer utbildat sig. Vår sammanvaro var en fortgående disputationsakt, dock utan all bitterhet och ovänskap. Jag lärde redan då skatta honom, såsom en af de snillrikaste och ädlaste naturer i vårt land.»

Vid sin återkomst till Lund, blef Tegnér af Lidbäck kallad till docens i æsthetiken; men fick tillstånd att på en tid lemna akademien för att vistas i Stockholm, dit han begaf sig i början af året 1803 och blef informator i Öfver-Direktören Strübings hus. Der lefdes på stor fot; men Tegnérs lefnadssätt var, såsom i Lund, enskildt och afsöndradt. Då blef han bekant med skalden Choræus, hvilken han fann vara en glad qvick och älskvärd, ehuru något besynnerlig man. De meddelade hvarandra sina poetiska försök; och ehuru Choræus i snille var Tegnér vida underlägsen, kunde han dock, enligt hvad denne sjelf har uppgifvit, såsom äldre och mera erfaren i konstens utöfning, gifva honom goda råd. De brefvexlade någon tid, sedan Tegnér farit till Lund, dit han följdes af sina disciplar.

Såsom förlofvad, önskade han snart någon bosättning och sökte gymnasii adjunkturen i Carlstad.Förbigången af Consistorium vann han den genom besvär hos Konungen, som då vistades i Baden. Men kort derefter utnämd till Adjunkt vid akademien i Lund, tillträdde han aldrig tjensten i Carlstad. Såsom adjunkt i æsthetiken förestod han professionen i denna vetenskap ett helt år, under Professor Lidbäcks rektorat och dessutom vid flere tillfällen.

Det sätt hvarpå ban lät sina åhörare sjelfva se och känna det sköna, hvarom denne hade endast talat och anfört åtskilliga tänkares meningar, gjorde skillnaden emellan dem begge alltför märkbar. Dock bibehöll den af sin lärling fördunklade läraren emot honom ännu samma vänskap och välvilja. Utan afsigt att förringa det ädla i Lidbäcks tänkesätt, mer än det grundliga i hans lärdom, må dock anmärkas, att Tegnérs eget sätt att tänka och vara gör hans öfverlägsenhet, ja, sjelfva hans sarkastiska qvickhet äfven för dem, som den drabbar, behaglig och älskvärd.

Det var en annan man i Lund, som i Tegnér fann en farlig medtäflare, den för sin nordiska harpa ej mindre än för sin på vetenskapliga grunder byggda gymnastik namnkunnige Ling. Dem begge ej mindre än Geijer, som lät höra Vikingens sköna sång och böd den Sista Kämpen och den Sista Skalden åter lifvande uppstå ur ättehögen, tillhör den äran att, i likhet med hvad Oehlenschläger och Grundtvig i Danmark gjort, hafva väckt i den Svenska vitterheten ett nytt lif, genom användandet af den Skandinaviska sagan och mythen. Men om Asarnes skald äfven, såsom Grundtvig, låter oss mer känna den fordnapaåldern i dess egen urprungliga art af rå kraft och idel storhet, så har deremot Frithjofs sångare, lika med Oehlenschläger, genom en skönare och mera idealisk framställning af det poetiska i dessa fornbilder, vunnit at dem en allmännare uppmärksamhet. Redan före den tidpunkt, då hvarderas åsigter och bemödanden kommo i dagen, kunde Tegnér och Ling ej rätt öfverensstämma. Besynnerligt nog var fäktmästaren, som framställde sitt nakna bröst för stötar, icke af floretter utan af värjspetsar, dock i sitt lynne långt mera retlig och ömtålig. Men hvarderas lika redliga och rättsinniga, som öppenhjertiga väsende, gjorde, att de, oaktadt söndringar för ögonblicket, alltid förblefvo uppriktiga vänner och erkände hvarandras värde och förtjenst.

År 1806, då han med adjunkturen i æsthetiken fick förena v. bibliothekarie-tjensten och tillika var notarie i philosophiska faculteten, kom han i tillfälle att fullända sitt äktenskap med mamsell Anna M. G. Myhrman, som gjort honom äfven i husligt hänseende lycklig. Hennes omsorg och skicklighet såsom husmoder, i förening med hans flit såsom lärare, gjorde att ehuru hans lön ej var större än 60 tunnor spanmål, de dock hade sin bergning.

Vid denna tid stiftades af några bland de yngre af akademistaten ett slags klubb, som kallades Herberget, i hvilken Tegnér deltog. Den hade ingen politisk syftning och i allmänhet inga stadgar. Öfver litteraturen talades allehanda och i synnerhet öfver den akademiska styrelsen. »Här knöt sig,» skrifver Tegnér,»kärnan till åsigter och tänkesätt, hvilka sedermera ej blefvo utan inflytande på akademien. Man kastade boll med idéer och infall, ögonblickets barn, som väl kunde förtjent att blifva allmännare bekanta.» — Den som af de öfrige helst hördes, både för sin träffande qvickhet och sin älskvärda karakter, var Tegnér, hvilken nu, då han ej behöfde anstränga sig för sina studier och lefde ett trefligt familjelif, hade blifvit en munter sällskapsman. Af dem, som bivistade denna klubb, hafva flera vunnit anseende såsom lärare, dels vid akademien dels vid kyrkan. Jemte Tegnér såsom skald, har Agardh såsom vetenskapsman utländsk namnkunnighet. Tre äro biskopar: Tegnér i Wexjö, Agardh i Carlstad, Heurlin ordensbiskop. Den sistnämde har varit föredragande statssekreterare i de ärenden, som angå kyrkan och undervisningsverken. Både Heurlin och Agardh hafva äfven vid riksdagen utmärkt sig, och äga ett politiskt anseende, det Tegnér, ehuru aktad för sin sjelfständighet, icke sökt förvärfva sig.

Genom åtskilliga lyriska stycken, hvilka röjde ett snille af högre ordning, hade Tegnér redan vunnit ett stigande rykte såsom skald, då hans af Svenska akademien år 1811 med det stora priset belönta skaldestycke *Svea* gjorde ett allmänt uppseende, genom sin fosterländska anda, ej mindre än genom sin poetiska skönhet. Ibland annat, som gör detta poem märkvärdigt, är den brytning i formen, hvilken sker vid dess slut. Ifrån Alexandriner af den sinnrika styrka, samt lugna, jemt underhållna harmonie, som denna versart fordrar, öfvergår skalden, plötsligt hänförd, till endithyrambisk sång, hvars mångfaldiga ljud svara emot det rikt omvexlande i dess innehåll. Detta är en poetisk syn, der den forngamla diktens mythiska bilder beteckna hvad Svea folk i den närvarande tidpunkten tänkte och kände, erfor och hoppades. Om det ock icke låg i skaldens afsigt, så visar dock denna förening af tvenne olika vitterhetsslag, hans tänkesätt i afseende på den då uppkomna schismen i Svenska vitterheten.

Utan att nedsätta den äldre vitterheten, beredde han sjelf en ny; men slöt sig aldrig till phosphorismen, så kallad af Phosphoros, en vitter tidskrift, som skulle båda en ny dag på Svenska parnassen. Se här hvad han sjelf skrifver derom. »De Tyska theorierna, med den gängse karfunkelpoesien, voro mig vidriga. En brytning i Svenska poesien ansåg jag väl nödvändig; men den kunde och borde ske på annat själfständigare sätt. Den nya skolan syntes mig dock alltför negatif, och dess kritiska framfart alltför orättvis. Jag deltog derföre icke i striden, på några roligheter när, som jag sade eller skref.»

Såsom lord Byron, oaktadt den missaktning, hvari hans hänförande sånger bragte äldre skalder, sjelf gjorde dem rättvisa och satte stort värde, ibland andra, på den af hans beundrare isynnerhet föraktade Pope, så har ock Tegnér på det högtidligaste sätt förklarat sig emot Phosphoristernas bemödanden att nedsätta våra äldre skalder, förnämligast Leopold, hvars alfvarsamma poesi täflar med Popes i tankestyrka, och hvars skämtsamma sångmö, ehuru hon icke uppfunnit ensinnrik dikt som *The Rape of the Lock*, likväl i lekande qvickhet, hvilken mera liknar Voltaires, öfvergår den Engelske satyristen.

Personlig bekantskap med Leopold, så väl som med. Rosenstein och andra medlemmar af Svenska akademien, gjorde Tegnér under ett besök i Stockholm i början af året 1812, och tillvann sig den uppriktigaste aktning och vänskap af dem, hvilkas beundran han förut vunnit.

Utom det Phosphoristiska kotteriet, som i visst hänseende kunde jemföras med *the Poets of the Lake* i England, ibland hvilka Wordsworth i djup af tanke och kiinsla anses hafva någon likhet med Atterbom uppstod ett annat vittert förbund, under namn af Göther, hvars föremål var den nordiske fornsagans och mythens kännedom och användande i skön konst. »Sveas» författare inbjöds till medlem deri; och i dess tidskrift Iduna utkommo de första profven af Frithjof, hvilka genast väckte en stor väntan.

Ett nytt fält för Tegnérs verksamhet vid universitetet i Lund öppnades år 1812, då den Grekiska litteraturen, hvilken förut hört till samma profession som den Österländska, skildes derifrån. Norberg behöll den sednare; och på hans förord blef Tegnér, såsom en allmänt erkänd Hellenist, med hvilken ingen winnan vid akademien kunde jemföras, af hennes kansler, Statsministern von Engeström anmäld och af Kongl. Majestät, utan vanliga omvägar, utnämd till professor i den Grekiska litteraturen, hvarjemte han erhöll, som præbende, Stäfje pastorat.

Han inträdde således nu i det andeliga ståndet, och skref, i anledning deraf, det af en himmelsk skönhet strålande stycket *Prestvigningen*. Men då hans egentliga sysla var vid universitetet, egnade han åt den hufvudsakligen sin tid och möda, och det med särdeles nit och kraft. Det förstås af sig sjelft, att han med sitt poetiska sinne skulle göra ungdomen uppmärksam på det sköna i den Grekiska vitterheten, och derigenom intaga henne för detta språk. Men dermed förenade han, hvad man ej af en poet skulle väntat, en sträng fordran af grundlig insigt i den grammatikaliska organismen och bragte det Grekiska studium i ett förut vid Lunds akademi okändt flor.

Norberg, som för hans skull hade afsagt sig denna lärdomsgren, om han ock fann sig af sin efterträdare öfverträffad, röjde dock icke (och kände icke heller, ty allt hvad han kände röjde han) någon förtrytelse deröfver. Det vänskapliga förhållandet emellan dem var icke ett ögonblick stördt.

Under tiden växte äfven Tegnérs ära såsom skald, dels genom en mängd af lyriska stycken, det ena förträffligare än det andra, ehuru af de mest skilda slag, dels genom de större äfven på utländska språk öfversatta poemerna *Axel* och *Nattvardsbarnen*. Derför kunde icke heller Svenska akademien dröja att kalla honom till sin ledamot. Han blef det efter Oxenstjerna, hvars bild i hans inträdestal har en skönhet, som, ehuru troget tecknad efter föremålet, i koloriten röjer den Tegnérska penseln.Epilogen vid promotionen i Lund 1820, med flera andra af omständigheterna föranledde stycken, gaf honom ett serskilt anseende af en frisinnig, lika klart som djupt tänkande man, hvilken följde med sin tid, utan att hanföras af dess bländsken. Huru väl han kunde, om han ville, uppfatta och utföra äfven en mystisk idée, bevisar hans *Sång till Solen*, hvilken Leopold, ehuru han ännu mindre än Tegnér älskade det hemlighetsfulla och fantastiska, dock ville sätta främst ibland hans mindre dikter, dels för tankarnes lika ljusa som höga flygt, dels för uttryckets renhet och i den svåraste versart underhållna välljud. Men det är isynnerhet Frithjof, som upphöjt Tegnér ibland de främsta af den nyare tidens skalder, och spridt hans rykte icke blott omkring Europa utan ock till andra verldsdelarSe *Bihanget*..

Samma år 1824, som denna beundransvärda dikt begynte upphöja honom såsom skald, vann han inom Svenska kyrkan en oväntad befordran. Ehuru han i theologisk väg ej haft tillfälle eller anledning att utmärka sig, hade han dock, såsom lärare för den akademiska ungdomen och medlem af Domkapitlet i Lund, vunnit den aktning hos andliga ståndet, att han, vid ledigheten af biskopsstolen i Wexjö, erhöll det första rummet på förslaget, genom nästan enhällig kallelse. Förmodligen hade äfven hans idyll Nattvardsbarnen bidragit till det förtroende för hans religiösa sinne, som denna kallelse förutsätter. Utnämd till biskop 1824, rättvisade han genast, genom sin nitfulla vårdom läroverken, denna utnämning. Ett serskilt uppseende gjorde hans vid högtidliga tillfällen i gymnasium och skolorna hållna tal, i hvilka han, på det honom egna, snillrika sätt, utvecklat sina ljusa åsigter öfver dagens frågor, angående föreslagna reformer i den allmänna undervisningens inrättning. De äro äfven utrikes kända, genom en Tysk öfversättning. Huru han, såsom kyrkans föreståndare, uppfyller sitt kall, visa de märkvärdiga Handlingarna angående prestmötet i Wexjö 1836. Emot vanligheten hafva de icke stannat inom stiftet eller ståndet, utan fäst äfven den större allmänhetens uppmärksamhet, samt öfvertygat henne att han, såsom theolog och prest och vårdare af hvad till religionen och kyrkoväsendet hör, ej mindre förtjenar sitt anseende, än såsom undervisningsverkens lika sakkunnige som nitiske styresman.

Vid riksdagarne, dem han såsom biskop är skyldig att bivista, har han väl icke varit särdeles verksam; men så ofta han höjt sin röst, har den lyssnande väntan af någonting både väl grundadt och snillrikt, funnit sig på en gång öfverraskad och tillfredsställd.

Redan såsom professor prydd med Nordstjernan, hvilken, ehuru nu mera en vanlig utmärkelse för Svenska lärde af förtjenst, på den från Nordens fjerran lysande skaldens bröst påminner om sin ursprungliga betydelse, blef han

straxt efter sin befordran utnämd till kommendör af samma orden.

Antingen hans embete, ehuru det icke upptagit all hans tid, vändt hans håg ifrån skaldekonsten, ellerhans vacklande helsa förstämt hans ömsom glädtiga, ömsom svårmodiga lynne, så har han, sedan Frithjof utkom, blott tillfälligtvis lätit höra sin lyra, som likväl ej röjt någon förändring i de toner, med hvilka hon är van att på en gång intaga och förvåna. Ännu hoppas han dock att han fulländar, ibland andra större poemer, ett länge efterlängtadt, hvaraf han lemnat hänförande prof under namn af *Gerda*. Sjelf behöfver han dock icke för sin ära mer än hvad han redan åtnjuter, såsom ett af de nyare tidens yppersta snillen.

Att våga en karakteristik af Tegnér såsom skald, tilltror sig icke författaren af denna lefnadsteckning, till hvilken den icke heller nödvändigt hör. Men skaldens eget omdöme öfver orsaken till hans popularitet måste i dubbelt hänseende väcka uppmärksamhet, såsom en karakteristik både af hans sångmö och af honom sjelf. Se här hvad han derom yttrat.

»Svensken liksom Fransosen älskar i poesien företrädesvis det lätta, klara, genomskinliga. Äfven det djupa fordrar han, ja, värderar; men det skall då vara ett genomskinligt djup. Han vill kunna se guldsanden på vågens botten. Allt grumligt och mörkt, som ej ger honom någon klar bild, vore det än så djupsinnigt, är honom vidrigt.»

»Det dunkelt sagda är det dunkelt tänkta»

tror han, och klarheten är ett nödvändigt vilkor för allt som skall verka på honom. Härigenom skiljer han sig ifrån Tysken, som till följe af sin kontemplativa natur, icke blott fördrar utan äfven föredrar, detmystiska och nebulösa, hvari han älskar att ana något djupsinnigt. Han har mera »Gemüth» och tungsint allvar, än Svensken, som är ytligare och lättsinnigare. Deraf komma känslomystiken och hemorrhoidalkänningarne i Tyska poesien, som vi icke ha sinne för.»

»I afseende på sjelfva andan och verldsåsigten hos poeten, så älska vi isynnerhet det lefnadsfriska, raska, modiga, ja, öfvermodiga.»

»Detta gäller äfven om Svenska national karakteren. Ehuru förslappadt, flärdfullt och förderfvadt folket må vara, ligger dock alltid en vikingaåder på botten af nationallynnet, och man älskar att igenkänna den äfven hos skalden. Fornjoterska ätten är ännu icke utdöd. Något trotsigt och titaniskt går som ett slägtdrag genom folket.»

Nordens kraft är trotts, och falla Är en seger för oss alla; Ty om ock man föll till slut Fick man ändå kämpa ut. Stormar det, han gerna brottas Emot stormen, gerna blottas Ludet bröst, att åskan må Veta hvar han bäst kan slå.

Gerda, I Sången.

»En kall, men klar och frisk vinterdag, som spänner och stålsätter alla menniskans krafter, för att kämpa emot och besegra en hård natur, är den rätta naturbilden för nordiska lynnet. Hvar detta klara väder finnes, denna friska anda blåser, der känner nationen sitt eget inre lif, och öfverser, för dens skull,med andra poetiska brister. Jag vet ingen bättre förklaringsgrund.»

Alla, som genom Tegnérs arbeten blifvit bekanta med hans härliga genius, veta dock en annan förklaringsgrund, jemte denna, hvilken utan tvifvel är lika riktigt sonf skarpsinnigt uppfattad och gäller icke blott i afsende på hans Svenska popularitet, utan ock hvad hans Europeiska ryktbarhet angår. Men oaktadt det Nordiska dels i andan, dels i ämnet af hans dikter, har hans poesi en sydländsk yppighet och skönhet. Med afseende på sina friska färgor och sin rikedom af bilder och tankar, kunde hon jemföras med en orangekrona, hvars starka och rena grönska prydes af mogen frukt bredvid den nyss spruckna blomman.

*

FÖRKLARING

ÖFVER

INGEBORGS ARMRING.

AF

BROR EMIL HILDEBRAND.

Riks-Antiqvarie, m. m.

——

Afvikande från den gamla sagans enkla ord, har skalden öfver detta smycke i tredje sången lemnat en poetisk beskrifning, som fullkomligt öfverensstämmer med forntidens anda. Den grundar sig på en af den äldre eller poetiska Eddans sånger, *Grimnismál*, i hvars beskrifning på gudarnes tolf borgar eller boningar, man med skäl trott sig finna en allegorisk framställning af de gamla Nordboarnes kännedom om zodiaken eller djurkretsen, om solens årliga lopp genom dess tolf tecken, af skalderna kallade *Solhus*. För dem, som ej känna den anförda Eddiska sången, torde en kort framställning af dess innehåll, så vidt det rör ifrågavarande ämne, med några upplysande anmärkningar böra meddelas.

I Götaland rådde en konung vid namn Gejröd, hvilken, genom sin äldre broders undanskaffande, kommit till regeringen efter sin fader. Hos honom infann sig en okänd man, som kallade sig Grimner, och ej ville lemna närmare besked om hvem han var, fastän man sporde honom derom. Konungen, genom Friggas sändebud Fulla varnad att akta sig för en trollkunnig man, som var kommen i landet och hvars beskrifning inträffade på Grimner, lät mot gästfrihetens lagar sätta denne mellan tvenne eldar, för att tvinga honom att säga sitt eget namn. Så satt Grimner och pinades i åtta nätter och elden började redan fatta i hans kappa, utan att någon velat förbarma sig öfver honom. Då kom Agnar, Gejröds tioåriga son, hvilken ogillade sin faders grymhet, och räckte honom ett horn fullt med dricka, för att läska sig. Grimner, som slutligen befanns vara ingen annan än Odin sjelf, qvad till tacksamhet för den unge konunga-sonen en sång, efter gudens antagna namn, kallad *Grimnismál* (Grimners sång), en af de märkvärdigaste bland Eddans mythiska qväden. Sedan han beskrifvit sin plåga af den ständigt tilltagande hettan, prisar han Agnar för hans medlidande och lofvar honom att en gång få ensam herrska öfver Götalanden.

Derefter besjunger han gudarnes tolf boningar sålunda:

1. *Ý-dalir* (regndalar eller jagtens dalar), der Uller låtit bygga sin sal. Uller, en son af Sif, och Thors stjufson, var vinterns gud. Han var skön att skåda och så utmärkt bågskytt och skidlöpare, att ingenkunde jemföras med honom. Ullers borg motsvarar Skyttens tecken i zodiaken, och härifrån, ungefärligen den 21 November, räknade de gamla Nordboarne vinterns eller årets början.

2. *Álfheimr* (Ljusalfernas hem) var Freys boning, den han i tidens början fått som tandgåfva (tanfé) af gudarne. Frey, Niords son, var en af de förnämste bland gudarne. Han kallas *den vise*, och rådde öfver regn och solsken, hvarföre man offrade till honom för god årsväxt. Álfheimr svarar mot Stenbockens tecken i djurkretsen (den 20 December — den 20 Januari), Julfesten, som under denna tid inträffar, var egentligen helgad åt Frey.

3. *Valaskiálf* (Vales i luften sväfvande slott), en präktig, hög borg, med skinande silfvertak, den Vale i tidens början utsett till sin boning. Han var son af Odin (himlen) och Rinda (den stelfrusna jorden), och var en bild af ljusets seger öfver mörkret, hvarföre ock hans månad kallades *Liósberí* (Lucifer, ljusbringaren), och fester firades i anledning af det vexande dagsljuset. Den katholska *Festum candelarum* (Kyndilsmessa, den 2 Februari) hade sålunda sitt ursprung i hedendomen, ehuru christendomen gaf den en annan betydelse. Valaskjálf motsvarar Vattumannens tecken i djurkretsen (omkring den 20 Januari — 19 Februari).

4. *Söckvabeckr* (den djupa, strömmande bäcken), öfver hvilken hafvets kalla böljor brusa, beboddes af *Saga*, historiens gudinna, hos hvilken Odin alla dagar plägade gästa och dricka mjöd ur gyllene kärl. Mythen synes

hafva afseende på solens uppstigande urhafvets böljor, som vid denna tid börja frigöras från isens band. Söckvabeckr motsvarar nemligen Fiskarnes tecken (omkring den 19 Februari — 21 Mars).

5. *Gladsheimr* (glädjens, ljusets hem) var den femte borgen, inom hvilken det herrliga, guldskimrande Valhall ligger, hvars salar voro täckta med lansar, behängda med sköldar och bänkarne belagda med brynjor. En varg står bunden vid dörren mot vester, och en örn sväfvar öfver ingången. Der sitter Hropter (ett af Odins många namn) och utkorar åt sig män som fallit i strid. Gladsheimr motsvarar Vädurens tecken (omkring den 21 Mars — 20 April,) under hvilken tid ledungs-färderna togo sin början.

5. *Þrymheimr* (dundrets, åskans hem) beboddes af jätten *Thiasse*, som blef dödad af Thor, när han i örnhamn flög till Asgård, för att återtaga Idun, hvilken han, understödd af Lokes list, förut hade bortröfvat; men som blifvit återförd af Loke, på gudarnes befallning. Thiasses dotter *Skadi* kom beväpnad till Asgård, för att hämnas sin faders död; men lät försona sig och blef Niords maka. Med honom skulle hon bo i Noatun vid hafsstranden; men, besvärad af hafsfoglarnes skri, uppehöll hon sig der blott 3 nätter i sender, drog derpå till sin faders borg Þrymheimr på fjellen, för att löpa på skidor och jaga. Här uppehöll hon sig 9 nätter, återvände derpå till sin make och fortfor på detta sätt att vexla bostad. Þrymheimr motsvarar Oxens tecken (den 20 April — 21 Maj), då brytningen mellan våren och sommaren infaller.**7.** *Breidablik* (den vidt-skimrande), var Balders hem, der intet orent kunde inkomma. Mythen om Balder, urbilden för allt skönt och ädelt, hans fall för den blinda Höders pil och den onda Lokes list (mörkrets seger öfver ljuset), är alltför bekant, att här behöfva upprepas. Den utgör glanspunkten i Nordens mythologi, och intet hedniskt folk har någon skönare att framställa. Breidablik motsvarar Tvillingarnes tecken (d. 21 Maj — 21 Juni), då solen stiger högst på himlen och förvandlar sjelfva natten till dag, tills slutligen, vid inträdet i nästa tecken, hon åter börjar sänka sin gång på fästet.

8. *Himinbiörg* (himlaberget) låg vid himlens ända, der Heimdal, gudarnes väktare, bodde för att vakta deras bo, Bifrost (regnhågen), att ej jättarna skulle öfverstiga den. Hans syn är så skarp att han ser hundra mil omkring, och hans hörsel så fin att han hör hur gräset på marken och ullen på fåren växa. När Muspels söner, jättevidundren, komma tågande till den sista striden (ragnarök) blåser han i sitt horn (gjallarhorn), hvars ljud höres kring hela verlden, för att varna gudarne och mana dem att rusta sig till strids. Hans borg motsvarade Kräftans tecken (den 21 Juni — 23 Juli), då solen, från sin högsta punkt på himlen, börjar vända tillhaka.

9. *Fálkvángr* (folkslätten) bebos af Freya, Niords dotter och Öders gemål. Hon var i visst afseende den nordiska mythologiens Venus, och hon mottager i sina salar hälften af de på stridsfältet fallna hjeltarne, af hvilka den andra hälften tillhör Odin.Fólkvángr motsvarar Lejonets tecken (den 23 Juli — 23 Augusti) eller rötmånaden, då den starkaste hettan infaller.

10. *Glitnir* (glänsande) var den tionde borgen, hvars silfvertak uppbars af guldpelare. Här bodde *Forsete*, en son af Balder och Nanna, den rättvisaste bland Gudar och menniskor, från hvars domstol alla tvistande parter återvände förlikta. Hans borg motsvarar jungfruns tecken (den 23 Augusti — 24 September), hvilken slutas med höstdagjemningen, då dagen och natten blifva lika långa och solen ingår i Vågens tecken. Under denna månad hölls höstetinget i Norden.

11. *Nóatún*, den tadelfrie Niords hem, låg på hafsstranden. Niord var af Vanernas slägt; men blef såsom gislan, utlemnad till Asarne och derefter bland dem upptagen. Han var luftens och vattnets gud, hvarföre man offrade till honom för lycka på hafvet. Af dessa offer kallades månaden fordom Blot- eller offermånad. Noatun motsvarar Vågens tecken (den 24 September — 22 Oct).

12. *Landvídi* (det vidsträckta området) var en stor slätt, bevuxen med ris och gräs. Der uppehöll sig Vidar, Odens son, den tyste guden, näst Thor den starkaste bland Asarne, som vid verldens undergång skall döda Fenrisulfven, sedan denne slagit hans fader. Motsvarar Skorpionens tecken (den 22 October — 22 November), och var den sista månaden i året, efter de gamles beräkning.

Sedan Grimner sålunda besjungit gudarnes tolf borgar eller de tolf himmelsstecknen, öfvergår han tillandra

ämnen i den nordiska guda-sagan och slutar med förbannelse öfver konung Gejröd för hans förhållande. Då konungen märker att det är Odin sjelf, hans egen fosterfader, hvilken han plågat, springer han upp för att befria guden från sina band; men snafvade dervid och föll död på sitt svärd. Då försvann Odin, och Agnar blef sedan länge konung i landet.

Fullständigare förklaringar rörande dessa 12 gudaboningar och deras astronomiska betydelse, meddelas af den lärde Professor *Finn Magnusson* i dess Danska öfversättning af den äldre Eddan, Köpenhamn 1821—1823, i dess »Eddalære,» Köpenhamn, 1824—1826, samt dess «Mythologiska Lexicon öfver Eddorne,» åtföljande 3:dje tomen af «Edda Sæmundar hins Fróda,» Köpenhamn, 1828. Man jemföre äfven *Mone*, Geschichte des Heidenthums in nördl. Europa,» 1 Theil. Leipzig und Darmstadt, 1832 pag. 387; *Ling*, »Eddornas Sinnebilds-Lära,» Stockholm, 1819; *Geijer*, »Svea Rikes Häfder,» Upsala 1825, sid. 347 o. följ.; *Studach*, »Sæmunds Edda des Weisen,» 1:r Abth. Nürnberg 1829, s. 75 o. följ.

Utom den anförda sången ur Eddan, skulle kunna framläggas många andra bevis på de fordna Skandinavernas kännedom om solens gång genom djurkretsen, t. ex. Odins tolf namn, hvilka synas hafva afseende på samma astronomiska förhållande; Jordanes uttryckliga vitsord om presternas lärdom bland Göterne, hvarvid han särskildt nämner kunskapen om de tolf himmelstecknen och planeternas lopp genom dem (Jordanes, cap. 11; m. fl.

Ännu i dag träffar man hos allmogen i Sverige en förtrogen bekantskap med flera astronomiska stjernbilder, hvilken synes hafva fortplantat sig från äldsta tider (enligt Jordanes, kände och namngåfvo Göterne 346 stjernor), och med denna kunskap hjelper sig ännu mångenstädes den Svenske bonden att beräkna tiden på dygnet, att bestämma sina landtliga göromål och att styra sin kosa på hafvet. Redan från äldsta tider ägde Nordbon sin egen perpetuela kalender, ristad med runor och andra tecken, vanligen på en flat trädskifva eller på en käpp, staf, hvarföre den kallas *Runstaf*, *Årsstaf*, äfven *Primstaf*, af ordet Prim, hvilket betyder hvad i katholska kalendern kallas Gyllental. Stundom använde man äfven för detta ändamål tunnare skifvor eller blad af träd eller ben, sednare äfven af pergament, hvilka hopfästades i form af en bok; och icke sällan anbragtes den på vapen, verktyg, husgeråd och prydnader, t. ex. på lansstången, på yxskaftet, på askar, m. m. Sådana runkalendrar eller runstafvar förvaras i stor mängd i offentliga samlingar inom de tre nordiska rikena, och träffas icke sällan hos enskilda personer, äfven bland allmogen, och deras allmänna bruk har först småningom, efter 1600-talets början, blifvit undanträngdt genom tillgången på de årliga almanackorna. Ehuru man icke nu äger någon runstaf, som med visshet kan påstås tillhöra den hedniska tiden, kan man likväl, dels af runornas användande för tidsberäkningen, dels af åtskilliga tecken som på de äldre deribland förekomma, jemte flere andra skäl, sluta att runkalenderns brukvarit känd i Skandinavien, innan kristendomen och dess *computus ecclesiasticus* hit infördes. Då detta är ett för de nordiska folken eget förhållande, har utgifvaren trott sig bereda sagans läsare ett nöje, då han bifogat, en af nu mera aflidne Riks-Antiquarien, Kanslirådet J. G. Liljegren meddelad teckning af en runkalender, sådan den skulle kunna tänkas hafva varit ristad på Ingeborgs armring. För att mera lättfattligt kunna framställa inrättningen af en sådan, och då dessutom, enligt hvad redan är anfördt, någon hednisk runstaf icke funnits att tillgå, har bemälde Kansliråd trott sig kunna våga en anachronism, i det han låtit detta forntida smycke prydas med en runkalender af mera modern beskaffenhet och med tecken, som hafva afseende på kristendomens helgon och fester.

Runkalenders inrättning var enkel; men fullkomligt ändamålsenlig. Den var afdelad efter årets 12 månader. För dagarnes betecknande använde man de 7 första runorna i alfabetet: ᚠ (motsvarar vårt F och kallas Frej), ᚢ (U—Ur) ᚦ (Engelskt Th—Thorn), ᚯ eller ᚭ (O—Os), ᚱ (R—Reder), ᚴ (K—Kön), ᚼ (H—Hagel), en för hvarje dag i veckan, hvilka runor i samma ordning upprepas för årets 365 dagar, på samma sätt som i medeltidens och äfven nyare kristna kalendrar det Latinska alfabetets 7 första bokstäfver: A B C D E F G begagnas för samma ändamål. Då man således visste på hvilken dag året började, följde deraf att hvar och en af de anförda sju runorna under hela året utmärkte hvar sin bestämda dag i veckan. Denrunan, som betecknade söndagen, kallades *Söndags-runa* eller *Söndags-bokstaf* (*litera dominicalis* i romerska kyrkokalendern). Hvart fjerde år, eller under de så kallade

skottåren, insköts vid den 24 Februari en dag, som på runstafven icke fanns betecknad (skottdag, *dies bissextilis*), hvaraf följde, att man i skottår fick två söndagsrunor, af hvilka den första gälde från årets början intill den 24 Februari, hvarefter intill årets slut den nästföregående runan i veckoraden blef söndagsruna. Då dessa veckodagarnes förändringar, efter loppet af 28 år, på lika sätt förnyas, kallades en sådan tiderymd af 28 år en Solcirkel eller Solcykel, och genom en särskild beräkning kunde man igenfinna söndagsrunan för ett visst år. Se »Liljegrens Runlära», Stockholm 1832, sid. 196.

Under den nämnda runraden för veckodagarna, förekommer på runstafven en annan runrad, hvilken likväl icke blifvit utsatt på den bifogade teckningen, bestående af 19 runor eller tecken: ᚴ, ᚢ, ᚦ, ᚮ, ᚱ, ᛒ, ᚼ, ᛁ (I—Is), ᛆ (A—Ar), ᛌ (S—Sol), ᛏ (T—Tyr), ᛒ (B—Birkal), ᛚ (L—Lager), ᛘ (M—Mader), ᛦ (Ö som vokal, R som konsonant — Ör eller Stupmader), ᛮ (Al—Almaga), ᛯ (Tvemaga eller Tvimader), ᛰ (Belgthor), kallade *Prim*, *Primstafvar*, motsvarande kyrkokalenderns 19 siffror, eller så kallade *Gyllental*, hvilka anvisa månans tungelskiften eller nytändningar, som efter 19 års förlopp inträffa på samma dagar. Sättet att finna ett visst års Prim- eller Gyllental bestod i en enkel uträkning, hvilken kan ses i Liljegrensciterade arbete, sid. 198, jemte andra skrifter öfver medeltidens computus ecclesiasticus.

För de årligen så vissa, bestämda dagar inträffande festerna, sattes öfver runraden för veckodagarne vissa tecken, hvilka skulle påminna om dessa fester, t. ex. för Julen ett lindebarn, för Nyårsdagen en knif (omskärelsen), Trettondagen en stjerna, Mariedagarne en krona, o. s. v. De så kallade rörliga festerna, t. ex. alla fastelagshögtiderna, Pingsten, m. fl. rättade sig efter Påsken, hvilken inföll olika under olika år, likasom Adventssöndagarne rättades efter Julen, hvarföre dessa högtider icke kunde på runstafven betecknas. Men jemte dessa förekomma på runstafven äfven andra tecken, hvilka hafva afseende på årstidernas och vegetationens förändringar samt andra naturförhållanden, eller på arbeten och företag som tillhörde vissa tider på året, m. m. På den åtföljande teckningen af Ingeborgs armring, har Kanslirådet Liljegren insatt åtskilliga af dessa tecken, ehuru de, för att gifva det hela ett mera symmetriskt utseende, icke kunnat erhålla plats noggrannt öfver de bestämda dagar, hvilka de tillhöra.

Vi gå nu till förklaringen af denna teckning.

Öfverst förekomma månadernas nu brukliga namn och derunder djurkretsens tolf tecken, sådana de vanligen afbildas, insatta i en arabesk, utförd af Gravören med slingersirater och fantastiska figurer i gammalnordisk smak. De fyra små vignetterna i densamma, framställa bilden af nordiska landskap under olika årstider; i Februari: en stuga och några barrträdbetäckta af snö, medan solen knapt höjer sig öfver det isbelagda hafvet; i Maj: den lifvande vårsolen öfver en af lumniga träd beskuggad hafsvik, der en båt seglar fram; i Augusti: sädesbergningen under de heta rötmånadsdagarne; i November: den åter afklädda naturen, då solens strålar knapt förmå genomtränga de nedströmmande regnskurarne.

I nedersta kanten af teckningen upptagas månadernas gamla namn: ᚦᚢᚱᛁ (ᚦuri, Thorre—Thorsmånad); ᚴᚢᛁ (Gui—Göjemånad); ᛒᛚᛁᚦᛁ (Blidhi—Blidmånad); ᚢᛆᚱᚻᛏ (Varant, äfven kallad Ástarmånad efter en gudinna af detta namn); ᚼᚱᛆᛁᛌᛁ (Hraisi—Faremånad); ᛒᛚᚢᛘᛌᛏᚱᛁ (Blumstri—Blomstermånad; ᛌᚢᛘᚱᛁ (Sumri—Sommarmånad); ᚻᛏᛁᚤᚱ (Antidhr—Andetiden eller Skördemånad); ᛒᛚᚢᛏᛁ Hausti—Höstmånad); #### (Bluti—Offer- eller Slagtmånad); ᚢᛁᚾᛏᚱᛁ (Vintri—Vintermånad); ᚼᛁᚢᚴᛁ (Hiuli—Julmånad), hvilken stundom blifvit kallad ᚴᛚᚢᚴᛁ (Glugi—Glugmånad), antingen deraf att solens fönster (glugg) då syntes liksom tillslutet, eller derföre att man här insatte de dagar som öfverskjuta 360 eller 12 månader, beräknade efter 30 dagar i hvarje månad.

Ofvanför månadernas gamla namn är månans af- och tilltagande under dess omloppstid af 28 dygn, betecknad genom skugga och ljus, samt en figur insatt, hvilken har afseende på hvarje månads namn eller de företag som tillhöra densamma eller dylikt, neml. 1:o: ett forntida domaresäte, bestående af en flat sten, hvilande på tre klumpformiga stenar, att utmärka vintertinget, samt tvenne dryckeshorn, hvilka hänsyfta påden ännu fortfarande Julfesten; 2:o en helig ring, med afseende på Disa-offret; 3:o ett ägg, hönsens värpetid; 4:o en orm, uppvaknandet ur vinterdvalan; 5:o ett domaresäte, för sommartinget och en stork, hvilken fogel vid denna tid kommer till södra

Sverige; 6:o en mjölkstäfva, emedan boskapen vid denna tid fördes ut på bete i aflägsna skogsängar eller sätrar; 7:o ett blomster under den högt strålande midsommarsolen (sommarsolståndet); 8:o en strålande sol, att beteckna hettan under rötmånaden; 9:o ett domaresäte, för höstetinget och en bikupa, anvisande tiden för insamlandet af biens honung, hvilken var så nödvändig för beredandet af mjöd, nordbons älsklingsdryck; 10:o en oxe med slagtarens yxa, slagte-tiden; 11:o en gås med afseende på Mårtens-festen; 12:o ett hjul, solens vändningspunkt, vintersolståndet, samt en glugg eller ett fönster med afseende på hvad som förut blifvit anmärkt om Julmånaden.

Derofvanföre följer runraden för veckodagarne, motsvarade af siffror under arabeskens nedra kant. Mellan dessa båda rader äro anbragta en del af de på runstafven förekommande märken, hvilkas ändamål ofvanföre är omtaladt. Deras betydelse är följande:

Två dryckeshorn i kors (d. 1 Jan), Nyårsfesten och den fortfarande Julfröjden, då hornen, fyllda med öl och mjöd, flitigt gingo kring laget.

En uppgående sol (s. d.), det början de året, med det tilltagande dagsljuset.

En stjerna (d. 6 Jan.), Trettondedagen Jul eller de heliga tre Konungars dag, då stjernan stadnade öfver Frälsarens krabba i Bethlehem.

Ett dryckeshorn (s. d.), den ännu fortfarande Julgästfriheten.

Ett omvändt horn (d. 13 Jan.), Tjugondedag Jul, Knuts dag, då Julfesten ansågs slutad, enligt det gamla ordspråket:

Tjugonde dags Knut Kör Julen ut.

En piska (s. d.), har afseende på Julens utkörning.

En slaga (d. 14 Jan.), tiden för landtmannen att åter börja sina arbeten.

En domare-sten (d. 19 Jan.), vintertinget.

Ett fisknät (d. 25 Jan.), tiden för vinterfisket med nät under isen, eller så kallad is-not.

Ett bloss (d. 2 Febr.), Kyndesmessodagen (festum candelarum). Har äfven afseende på en äldre hednisk fest, i anledning af dagsljusets tillvext, enligt hvad ofvanföre är anmärkt.

Ett blåshorn (d. 3 Febr.) i St. Blasii-dag; hänsyftar förmodligen på namnet Blasius, hvilket den mindre kunnige torde hafva ansett härledas af *blåsa*; förmodas äfven hafva afseende på den blåst och de stormar, som vid denna tid inträffa, hvarföre ock *Blåsmessodagen* hos de gamla ansågs som en olycklig dag.

En tång (d. 6 Febr.), St Dorotheas dag. Detta helgon blef nupet med glödheta tänger. Tillhörstundom den 9 Febr. St. Appollonias dag, med afseende derpå, att detta helgons tänder blefvo utryckta med sådana tänger.

En skosula (d. 10 Febr.), St. Scholasticas dag. Figuren synes hafva afseende på helgonets namn, hvilket i nordbons munart lätt förvandlades till skosula.

En timmeryxa (d. 15 Febr.), anvisar tjenligaste tiden att fälla skog till byggnadstimmer.

En sten (d. 24 Febr.), Matthias dag, tiden för islossningens början, enligt ett gammalt uttryck: *Matts kastar heta sten i sjön*, hvilket har afseende på det naturliga förhållandet, att isen först smälter kring stenar, som sticka upp ur vattnet.

En strålande sol (d. 1 Mars), påminner om de vackra solskensdagarne, som pläga inträffa i början af Mars. I stället för solen förekommer på runstafven ofta ett gubbhufvud med långt skägg, hvilket afser detsamma, enligt ett gammalt ordspråk:

Mars, med sitt långa skägg, Lockar barnen utom vägg.

En arm och *ett ben* (den sednare figuren på teckningen origtig) (d. 7 Mars), St. Perpetuas dag. Hon blef kastad för vilda djur och rifven i stycken.

Ett träd utan löf (d. 12 Mars), tiden då trädens bladknoppar börja svälla.

En plog (d. 21 Mars), påminnelse att åkerredskapen borde sättas i ordning.

En biskopskåpa (d. 1 April), biskop St. Hugos dag.*En seglande båt* (s. d.), öppet vatten till företagande af sjöresor.

Ett löfrikt träd (d. 14 April), löfsprickningen; Tiburtii dag. Kallas äfven Sumar eller Sommarnatt, emedan man fordom räknade sommarens början från denna dag.

En sköld (d. 20 April,) St. Victors dag.

Ett spjut (d. 23 April), St. Görans dag, med afseende på spjutet, hvarmed han dödade draken.

En fana (s. d. och stundom d. 2 Maj), vikingafärdernas början; äfven sednare katholska processioner.

En fogel i ett träd (d. 25 April), gökens ankomst.

En fogel liggande på ägg (d. 1 Maj), liggtiden eller kläckningstiden, då fogeljagt var förbjuden.

En uppåt flygande svala (d. 3 Maj), tiden för denna fogels ankomst. Om svalan, som för sin kärlek till menniskornas boningar har en viss helgd, tror Svenska allmogen ännu, att hon icke flyttar, utan ligger i vinterdvala på sjöbotten, tills vårvärman lockar henne upp.

En braxen (d. 21 Maj), denna fiskarts lektid.

Ett sädesax (d. 18 Maj, enligt andra d. 25 Maj), tiden då vinterrågen börjar skjuta ax. Den sednare dagen betecknas ofta med några blommor.

En grep (d. 25 Maj, enligt andra d. 12 Juni), tiden för åkerns gödning, hvarvid ett sådant redskap användes.

Ett borr eller *en nafvare* (d. 3 Juni), tiden att slöjda och snickra innan höbergningen börjas.

En mjölkstäfva (rätteligen d. 31 Maj), mjölkningen till så kalladt maj-smör; — äfven tiden då boskapen släppes i bet på skogen och der mjölkas.

En fogelunge (d. 5 Juni), tiden då skogsfoglarnes ungar börja flyga.

Ett metspö (d. 8 Juni), fisktiden.

En rofva (d. 17 Juni), St. Botolfs (rofgubbens) dag, då man borde så roffrö.

Midsommarstången, eller som den vanligen kallas, *Majstången* (d. 24 Juni), dagen förut eller Midsommarafton, samlas ungdomen för att uppresa en hög med löf, blommor och band m. m. prydligt utsirad stång, kring hvilken sedermera dansas hela natten under bar himmel.

En blomsterqvast (d. 29 Juni), tiden att insamla blomster och örter till medicinskt eller magiskt bruk.

En löfkärfve (d. 2 Juli), löfbrytningen, tiden då löfqvistar samlas och bindas i kärfvar, för att torkas och uppläggas till vinterfoder åt fåren.

En lie (d. 8 Juli), höslåtterns början.

En räfsa och *tomtningen till en lada* (d. 15 Juli), höbergningen. I aflägsna ängar har man små lador eller hus, der det torkade höet inlägges och förvaras till vintern, då det lättare hemföres på släpdon öfver de tillfrusna sjöarne och strömmarne.

Ett nät (dag obestämd), fisketid.

Ett ekollon (d. 25 Juli), tiden då eken börjar sätta frukt.

En södeskrok (d. 29 Juli), St. Olofs dag. Emedan det förflutna årets förråd på säd och andramatvaror vid denna tid börja tryta, beklagar sig mången öfver *Olsmessekroken.*

En slaga (d. 10 Aug), sädeströskningen af den nya grödan.

En harf (d. 15 Aug.), tiden att bereda jorden till höstsädet.

En Humleranka kring en stång (d. 24 Aug.), tiden att insamla humlen, hvilken sedan användes till ölets brygd.

Ett svärd (d. 29 Aug.), Johannis döparens halshuggningsdag. Betecknas äfven med ett afhugget hufvud på ett fat.

Solen och en krycka (s. d.) solens eller dagsljusets aftagande.

En fruktkorg (d. 8 Sept), tiden för fruktens mognad i trädgårdarne.

En nedåt flygande svala (d. 14 Sept.), tiden då svalorna flytta bort, eller, enligt folktron, sänka sig ned på hafsbotten, att der tillbringa vintern i dvala.

En stöfvel (d. 22 Sept.), regntiden, då mera skyddande skoplagg behöfva anlitas.

Ett vattenpass, höstdagjemningen. Vanligen förekommer ett par vigtskålar (för d. 29 Sept.), hvarmed äfven betecknas marknadstiden i vissa orter.

En fisk (d. 4 Oct.), höstfisket i hafvet.

En karda (d. 7 Oct.), tiden att börja spinna ull.

Ett aflöfvadt träd (d. 14 Oct.), löffällningen. Calixti dag. Kallas äfven Vinternatt, emedan man fordom härifrån räknade vinterns början.

En båge och *en pil* (d. 21 Oct). elfva tusen jungfrurs dag. Dessa blefvo enligt legenden nedskjutna med pilar. Dagen utmärktes äfven med en hoprullad fana, som har afseende på årets slutade härnadståg.

En omstjelpt båt (d. 1 Nov.), slut på årets vikingafärder och andra sjöresor.

Flygande foglar (d. 2 Nov.), flyttfoglarnes (specielt svanornas) aftåg från Norden.

En gås (d. 11 Nov.), Mårtensdagen. Till festens anrättningar på den föregående aftonen (i allmänhet tillhöra festliga måltider vigilierne eller aftonen före hvarje högtidsdag), hör alltid i de flesta af Sveriges landskap en stekt gås.

En hästsko (d. 19 Nov.), varning att sko hästarne säkert, att de ej må halka på isarne eller de glatta vägarne.

Två skidor (d. 23 Nov.), tiden att löpa på skidor och att jaga på sporrsnö (dagen betecknas äfven med en båge).

En stor sko (dagen oviss), behofvet att förse fötterna med bättre skoplagg mot vinterkylan. Kan äfven hafva afseende på mythen om Vidar, som berättas bära en ofantlig stor sko.

En släda (d. 4 Dec), slädföre.

En kanna (d. 9 Dec), tiden att brygga julölet.

Ett hjul, vintersolståndet.

Tvenne Furuträd. (d. 20 Dec): Gamla julen. Fordom brukades (och i vissa orter är det ännu icke bortlagdt), att på julafton nedsätta tvenne furu— eller granträd vid ingången till boningshuset. Ännu hördet till barnens julaftonsfröjd, att en liten gran uppställes at dem, fullsatt med små ljusbitar, frukt och grannlåter.

*

Runstafven har efterhand undergått åtskilliga förändringar, emedan man dels sökt anordna den efter nya stilen, dels i annat afseende bringa den i öfverensstämmelse med nyare beräkningar. Ännu i början af 1600-talet var dess bruk allmänt kändt; men den utträngdes, enligt hvad redan än nämndt, småningom af de för hvarje år tryckta och således beqvämligare almanachorna. Dess kännedom ansågs likväl länge så vigtig, att Konung Carl XI, genom ett Kongl. Bref den 5 Juli 1684, på Antiqvitets-Collegii underdåniga tillstyrkande, förordnade, att de som visade största skicklighet att skära runstafvar och att undervisa om deras bruk, och sålunda förmå allmogen att till allmänt begagnande återtaga desamma, skulle åtnjuta frihet från utskrifning och skatt till Kongl. Maj:t och kronan. Nu mera förvaras de blott som antiqvariska curiositeter, och, med undantag måhända af någon aflägsen landsort, der allmogen ännu torde vara bekant med deras bruk, har deras förklaring hemfallit inom fornforskarens område.

*

ANMÄRKNINGAR SÅSOM INLEDNING

till

FRITHJOFS SAGA.

——

På den tid då Frithjof diktades, var ibland Svenska litteratörer (exempelvis bör jag endast nämna Leopold) den tanken gällande, att den så kallade Göthiska poesien, oaktadt all den talent man erkände derpå vara använd (Iduna hade länge varit utgifven) likväl i sin grund vore förfelad. Man påstod att denna poesi stödde sig ytterst på en råhet i tänkesätt och seder, en halfbilduing i samhällsförhållanden, oförenliga med den nuvarande tidens poesi, den man riktigt nog ansåg för en dotter af den moderna civilisationen, och hvari tidehvarfvet igenkände sina egna anletsdrag, endast förskönade och idealiserade. Det är också sannt, att all poesi måste återgifva sin tids lynne och bildningsgrad; men det ges dock allmänna menskliga förhållanden och passioner, som i alla tider måste förblifva oförändrade, och kunna betraktas som poesiens grundfond. Ling hade redan, ehuru mer eller mindre lyckligt, behandlat flera Nordiska ämnen för det mesta i dramatisk form. Man har anmärkt att hans stora poetiska gåfva är mera lyrisk ändramatisk, och att han bättre målar den yttre naturen, än den inre med alla dess skiftningar. Att emedlertid Nordiska sagan kan med framgång äfven dramatiskt behandlas, visa Oehlenschlägers tragedier, och jag bör erkänna att det var hans Helge som gaf mig första idéen till Frithjof.

Meningen med denna dikt var emedlertid ingalunda att endast versifiera sagan, som dock många tyckas ha antagit. Den flyktigaste jemförelse borde ha lärt, icke blott att hela upplösningen är annorlunda i sagan och poemet, utan äfven att flere afdelningar, t. ex. II, III, V, XV, XXI, XXIII, XXIV, ha antingen ingen, eller åtminstone en ganska aflägsen grund i sagan. Icke här, men väl i andra Isländska sagor skulle anledningen till den valda behandlingen kunna sammansökas. Min afsigt var att framställa en poetisk bild af det gamla Nordiska hjeltelifvet. Det var icke Frithjof som individu, utan tidehvarfvet, för hvars representant han antages, som jag ville måla. Väl bibehöll jag i detta afseende stommen och grundritningen af sagan; men ansåg mig derjemte berättigad att lägga till eller borttaga hvad som ej passade för mitt ändamål. Detta ansåg jag höra till den poetiska friheten, hvarförutan ingen sjelfständig behandling afhvad poetiskt ämne som helst är möjligt.

I sagan förekommer mycket storartadt och heroiskt som gäller för alla tider, och derföre både kunde och borde bibehållas; men derjemte ett och annat rått, vildsint, barbariskt, som antingen borde helt och hållet afsöndras, eller åtminstone mildras. Till en vissgrad blef derföre nödvändigt att modernisera; men svårigheten var här att finna det rätta lagom. På ena sidan borde dikten ej alltför mycket stöta emot våra finare seder och mildare

tänkesätt; men på den andra borde ej heller det nationella, lefnadsfriska, natursanna uppoffras. En kall vinterluft, en frisk nordanvind kunde och borde blåsa genom dikten; ty detta hör till lynnet både af Nordens klimat och karakter, dock icke så att qvicksilfret frös, och alla hjertats ömmare rörelser voro uteslutna.

Det är egentligen i hållningen af Frithjofs karakter, som jag sökt upplösa detta problem. Det ädla, högsinta, modiga, som är grunddraget för all heroism, borde naturligtvis ej saknas deri, och elementerna dertill förefinnas både i denna och många andra sagor. Men jemte denna allmänna heroism, har jag sökt att i Frithjofs karakter nedlägga något individuell Nordiskt, det lefnadsfriska, trottsiga, öfvermodiga som hör, eller åtminstone fordom hörde till nationallynnet. Ingeborg säger om Frithjof (p. 69):

Hur glad, hur trottsig, hur förhoppningsfull! Han sätter spetsen af sitt goda svärd På Nornans bröst, och säger: du skall vika!

Dessa rader innebära nyckeln till Frithjofs karakter, och egentligen till hela poemet. Äfven den milde, fridsälle, vänsälle, gamle Kung Ring förnekar ej denna nationella egenhet, åtminstone i sitt dödssätt; och af detta skäl har jag låtit honom »rista sig med yeirsodd», visserligen en barbarisk plägsed, men dock karakteristisk för tiden och folklynnet.En annan egenhet i nordbons lynne, är ett visst anlag för vemod och tungsinnighet, vanlig hos alla djupare karakterer. Det går som en elegisk grundton genom alla våra gamla nationalmelodier, och i allmänmänhet genom allt det betydningsfullare i våra häfder; ty den ligger på bottnen af nationens hjerta. Jag har någonstädes sagt om Bellman, vår mest nationela la skald:

och märk det vemodsdraget öfver pannan, ett nordiskt sångardrag, en sorg i *rosenrödt!*

ty detta vemod står icke i strid med det lefnadsglada och friska i nationallynnet; det ger det endast mera intensitet och spänstighet. Det gifves en lefnads glädje (allmänna opinionen skyller Fransmännen derföre), som ytterst hvilar på lättsinnighet; den nordiska hvilar på allvar. Derföre har jag också i Frithjof sökt antyda denna grubblande tungsinthet. Hans ånger öfver den ofrivilliga tempelbranden, hans grubblande farhåga för Balder,

»som sitter i skyn, skickar tankarna ned, som förmörka mitt sinne alltjemt» (p. 118).

hans längtan efter den slutliga försoningen och inre lugn, häntyda icke blott på ett religiöst behof, utan äfven och ännu mera på den för hvarje alfvarsammare sinne, åtminstone i norden, naturliga lutningen till sorgmodighet.

Man har förebrått mig (som det vill synas mig, utan skäl) att hafva gifvit kärleken mellan Frithjof och Ingeborg (t. ex. i Afskedet), en alltför sentimental och modern karakter. I detta afseende bör jag anmärka,att vördnaden för qvinnan var, frän urminnes tider, och långt före Christendomens införande, nationel hos de Germaniska folkslagen. Derföre var också den lättsinniga, blott och bart sinnliga åsigten af kärleken, som var gängse äfven hos de mest bildade antike folken, främmande för norden. Sagor och tradition äro fulla af berättelser om den mest romantiska kärlek och trohet i norden, längt innan chevalleriet gjorde qvinnan till mannens afgud i Söder. Förhållandet mellan Frithjof och Ingeborg synes mig alltså hvila på tillräcklig historisk grund, om icke personligen, dock i tidens seder och tänkesätt. Den grannlagenhet hvarmed Ingeborg vägrade att åtfölja sin älskare, och heldre uppoffrade sin böjelse, än undandrog sig sin brors och giftomans välde, synes mig tillräckligen motiverad i den bättre qvinnans natur, som i alla tider måste bli sig lika.

Det subjectiva, som på detta sätt ligger i sjelfva handlingen och karaktererne, fordrade eller åtminstone medgaf en afvikelse från den vanliga episka uniformiteten vid behandlingen. Att upplösa den episka formen i fria lyriska romanser, syntes mig derföre det lämpligaste. Jag hade Oehlenschlägers exempel i Helge för mig, och har sedermera funnit att detta blifvit följdt af flera. Det medför den fördelen, att kunna omvexla versformen efter det särskildta innehållet; och jag tviflar att t. ex. Ingeborgs klagan (IX) på något språk skulle kunna med fördel behandlas i hexameter eller femmätige jamber, rimmade eller orimmade, Jagvet, att många anse detta stridande mot den episka enheten, som dock så lätt öfvergår till enformighet; men jag anser denna enhet mer än tillräckligt ersatt genom det friare utrymme ock omvexling som härigenom blifva möjliga. Men just denna frihet fordrar äfven, om den rätt skall användas, mera omtanka, förstånd och smak; emedan man för hvarje särskildt stycke måste vara betänkt på att uppfinna den passande formen, den man icke alltid finner färdig för sig i språket.

Derföre har jag försökt med mer eller mindre framgång att efterbilda flera, i synnerhet antika versformer. Sålunda voro den femmätiga jamben, hyperkatalektisk i tredje foten II, den sexmätiga XIV, de Aristophaniska anapesterna XV, den trochaiske tetrametern XVI och den tragiske senarius XXIV föga eller intet före mig försökta i Svenskan.

Hvad sjelfva språket angår, så inbjöd det forntida ämnet att någon gång begagna arkaismer, synnerligast sådana, som, utan att vara obegripliga, ansågos kunna medföra något särskildt eftertryck; en omsorg som i allt fall £r förlorad utom landet, och stundom äfven ofta der. Den fordrar likväl mycken försigtighet, då det väsendtliga i en modern dikt naturligtvis alltid måste bli det gängse språket, äfven om det i vissa fall må kunna närma sig ett föråldradt.

Östrabo den 22 April 1839.

ES. TEGNÉR.

*

SKALDAMÁL

TILLEGNADT

ESAIAS TEGNÉR.

F. M. FRANZÉN.

Gratien Sångmö.

1840.

Hvem af de Nio är den höga Med ljungeld i sitt stolta öga, Och dock så lik en Gratie? Ack, hon är sjelf en af de Tre. Hon leker med Apollos lyra Och han förtjust till henne lyss. Men då sitt bifall med en kyss Han henne ger, hvad gör den yra? Hon stjäl sig, att med dristig hand Ta bågen från hans axelband.

En pil emellan jord och himmel Far strålfull, lik en meteor Hvars släp från Nord till Söder når. En ann' slår ned bland torgets hvimmel, En åskvigg lik, som Dundrarns harm Nedslungar i Titanens barm. En tredje ger, ur såret dragen, En så etherisk glans mot dagen, Att äfven den, som såret fått, Sin sveda glömmer för att blottPå vingens sköna färgor undra Och uddens diamant beundra.

Hon mellertid, som afsköt den Och såg dess flykt med småskälmskt löje, Den gyllne lyran tar igen Till hela gudaskarans nöje. Och vi härnere höra på Den undersköna vi också Och tröttna ej att henne rosa. Men nu är frågan blott på prosa: Hvars Sångmö är den Gratien? Jo, hans, som då de Nio alla Hans sånger kröna och hvar en Är mån att honom sin få kalla, Vill ingen af dem missnöjd se Och hyllar sjelf ibland de Tre (Dock ingen af dem undantagen) Den med de blixtrande behagen.

*

Till Tegnér,

vid Hans Dotters död,

Emma var sin faders Engel, Emma är det än; Stiger ned från himmelen Med en oförvansklig stängel; Till den sorgsnes hjerta går, Flägtar bort hans bittra tår, Hviskar i hans själ de orden:«Upp igen! din harpa tag, Och du känner dig från jorden Lyft, som jag.»

*

Till Densamme,

af hans barn,

med en käppknapp af guld till julklapp.

Hör! Pappa! folket säger, Att du, — hvad vi ej sett, — En gyllne lyra äger, Som dig Apollo gett.

Hos dina kära Greker Är han ju ljusets far; Och sjelf med lyran leker, Men ock en båge har.

Ifrån den bågen ilar En udd, som fjerran når. Skönt är att se hans pilar; Ve den dem känna får!

Om Pappa sägs detsamma, Men vi det ej förstå; Och när vi frågte Mamma, Hon svarte endast så:

«Mer än hans gyllne lyra, Ehur han har den kär,För mig och för er fyra Hans gyllne hjerta är.

Guld-Pappa! i de orden Hvad sanning! si, er far, Som guld, sin vigt från jorden, Sin glans från himlen har.

Som guld han er ock aktar, Som guld på morgonskyn, Då han den rörd betraktar Med Skaldens högre syn.

Det guld han föga skattar, Som gömdt i skrinet är; Om än hans hand det fattar, Så hålls det icke der.

Dock, barn, att honom klappa Till Jul, som nalkas ren, Allt guld J fått af Pappa Åt honom återgen.

Det säger på hans krycka, Och gör hans ålder skön, Att barnen ge sin lycka, Föräldrarne till lön.»

*

Ur Skaldestycket:

Thorild till Leopold.

1821.

— — — — — — — — — — — — — Knoppar, en lofvande mängd, frambragte jag, knoppar allenast. Dock af de kastade frön månget är växande än. Flere besått det fält, jag röjt: bland tistel och malört Bär det ock Iduns frukt, bär det ock myrth och jasmin. Mullbärsträdet i Lund förtjusar mig. Stolt är dess krona, Sköna dess blommor och bär, präktigt det silke, der spinns. Dock förgäter jag allt för Psyche, som vingarna fria Lyfter derur, och glad flyger åt fjellen och skyn. — — — — — — — — — — — — — —

*

J. O. WALLIN.

Till Franzén och Tegnér.

Selmas och Frithiofs Skald! Åt Eder helgar jag sången, Eder, af hvilkas tjusande sång mitt hjerta så ofta Kände

sig lyftadt och rördt, och kände, med vänskapens trygghet, Att jag för Eder var kär, fast Eder jag likna ej kunde, Endast älska igen. Ty, Selmas Skald! när Du sjunger, Går den Elysiska morgonen fram och gjuter sin anda, Mild, som en himlarnas vår, och ren, som de saligas vällust, Öfver en evigt grönskande dal, af silfverblå bäckar Genomskuren, på hvilkas strand förtrolige herdar Spela blott glädje och frid, och barn i englarnas oskuld Leka med blommor och lamm. — Och, Frithiofs Skald! när Du sjunger, Flammar Olympiska middagens guld på fjellarnas spetsar, Lyftande sig ur ett moln, som än af blixtarna klyfves, Under Thors, den väldiges, slag; än, tömdt i en bergflod, Far öfver branter och, brytande hindren och ryckande med sig Allt, sjelf banar sin kongliga väg, ej ritad af menskor, Men af odödliga Gudar bestämd. — Hur vill jag Er följa! Endast på afstånd sitta jag vill, en tyst Melibéus, Som med förnöjelse lyss, när Thyrsis och Corydon sjunga. Alle ock lyssna med mig, när J båda, Arkadier båda, Vuxne hvarandra i sång och redo att svara till skiftes, Lären at Nordiska dalar och berg att upprepa dygdens Lof och den skära känslornas ton och de milda behagens, Sanningens budord och hjeltarnas namn, i eviga genljud.

*

VITALIS.

Till Tegnér.

Visst du föraktar, o Skald, i din krans min färglösa blomma? Kasta då den för din fot, trampa då gerna på den! Nej, vid skönheten! ej det skulle mitt hjerta förtryta: Sådan skald väl är värd att uppå blommor få gå.

*

K. A. NICANDER.

(Af Smålands Nation i Upsala, 1824.)

När glad i morgonstunden Ur vaggan Våren går, Du träder ut ur *Lunden*, Der näktergalen slår. Välkommen, Sångarhjeltel Till Fyrisflodens strand, I Arons skrud och bälte, Och med hans staf i hand.

Med själs och ögas spaning Vi väntade Tegnér, Ljuf var oss hoppets aning; Att äga Dig är mer. Som Herde vi Dig vörda, Som Skald vår fröjd Du är, Och hjertan kan Du skörda, Liksom Du lagrar skär.

När Ordets dufva smeker Den stolta Sångens svan, Din stämma ömt beveker, — Att tjusa är hon van. Hos dig vi hemta vilja Vår kärleks ljufsta lön: Den högsta Sannings lilja Och Diktens tusenskön.Snart ur vår krets Du ilar Till våra fäders bygd, Och verkar mer än hvilar I Dina lagrars skygd. Till Dig, Tiarens ära! Vi samlas dit en gång, Att ledas af Din lära, Beundrande Din sång.

*

P. D. A. ATTERBOM.

Till Tegnér.

»Du är för ädel, för hög, att begagnas till pöbelns orakel! Gerna förlåtes dig dock allt, för din *Frithiofs* skull. Icke jag tvistar med Dig. Njut lifvet och dikten i fullmått, Sjung till ett tjusande slut hvad du så herrligt begynnt! Middagssolen bestrålar Dig nu af mandommens sommar: Komme, med glorian sent lagrarnas svalkande qväll!»

Så jag Dig helsade förr, när ännu den sägen förtäljdes, Att från Ditt hjertas, din sångs rymder förskjuten jag var;

Tiderna ändrat sig se'n — och båda för mig har du öppnat, — För min *beundran* ej blott; men för min kärlek också. Aftonen står gemensamt oss när, och skuggorna växa; Se! i sin mantel af gull vänliga gåfvor han bär: *Glorian* bringar han Dig; mig bringar han *hvilan;* med bägge Följer, vid stjernornas ljus, nattens evärdliga frid. Men när kring jorden din sång genljuder från slägte till slägte; Vid dess berusande fröjd sägas det skall öfverallt: Att Dionysos en gång har besökt de Hyperboreer, Och att han Brages gestalt då har föryngrat till *sin.*

*

B. v. BESKOW.

Till Tegnér på hans Födelsedag.

Sorgsna Nordens gudar alla Gingo till sitt Walhall hem. Barden tystnar, templen falla, Glömskan mossbekläder dem. Ej, som fordom, mer i solen Såg Allfader till sin jord, Thor ej mer, som förr, kring polen Dref sin vagn, kring kulen Nord.

Kom en yngling så från höga Fjellen i *Järnbärarland*, Minnets eld var i hans öga, Brages harpa i hans hand. At sin samtid han förtrodde livad han lärt af gudars röst, Ty den rika iornverld bodde I gull-lockig ynglings bröst.

För de landsförvista makter Diktens tempel öppnas då. Det är vidt, som jordens trakter, Högt, som himlahvalfvet blå. Forntids-prest! Dess andar hviska Ur ditt bröst, så snart du vill, Nordens sängärkrans, den friska Norrskens-krönta, hör dig till!Brage dig en helsning skickar I hvar drufva, bålen ger, Och i tärnans ömma blickar Vanadis emot dig ler. I hvart handslag, Nordiskt äkta, Kraftfullt Thor dig tackar än, Och Idunas blommor fläckta I din vers sin vår igen.

Lef ditt lif i Nordens hjerta, Som en ton i harpans gull, Lyssnande och tjust står Hertha, Norden är af sången full! Mången lager än du tage, Mången ros, der nöjet ler, Förrn dig bägarn räcks af Brage, Vid en blick, som Freja ger.

*

Wid läsningen af Tegnérs Romans, Axel.

En fjerran fremling lik, som tröttad hinner Till grafven, der Pompeja uppväckt står, Och, ibland tempel, torg och vårdar, finner Ett Romarlif, en utdöd andes spår:

Så hamnar själen vid de forntids-stränder, Dem du har upptäckt borrt i tidens haf, Och der du vårdar, med de vigda händer Den glömda flamman på vår storhets graf,

Ej mer, som förr, vid slutade bedrifter, Stängs ättens chor och nyckeln muras in:Två äro nycklarne till Nordens grifter, Den ena dödens och den andra din.

Hur hjertat slår vid «stora Kungens» minne! Hans bild en fåvisk tid utplånat har; Men dragen stå i sångarns hjerta inne Som på ett gullmynt från hans egna dar»

Hur underbar för dagens kloka hjernor, Står hjelten bland sin kyllerklädda flock, Som fästade på himlen sina stjernor Och bar blott dam och krutrök på sin rock.

Sitt mod han kunde blott ur faran berga, Han tog den snöda lyckan aldrig fatt, Men mer än kronor vägde dock hans värja Och säkrare än de satt hjeltens hatt.

Hvi, Eämpabard, med Nordens vålnad gräfves Ej ock dess lif ur högen fram igen! De gamla hjelmar fejar man förgäfves, De bäras icke opp af nya män.

Det skall bli kändt, ditt språk ur hjelte verlden, Som Södern tror ett skri från vildars zon; Förr bars det kring på

Carolinska svärden, Nu skönt det bryter fram i harpans ton.

Ditt och den store Kungens hemland blickar Nu stolt på dig, som förr på honom, ner, Och när det en gång dig till honom skickar, Han nöjd sin skald ett kungligt handslag ger!

*

C. W. BÖTTIGER.

En Morgon i Villa Reale.

I Neapel.

Jag gick en dag, vid lofvens lätta susning, Längs utmed stranden fram till *Maros* graf, Och ögat njöt, med aldrig mättad tjusning, En *sådan* himmel och ett *sådant* haf. Framför mig krusades den blåa fjärden Af vindens anda, svalkande och ljuf: Bakom mig låg den skönsta stad i verlden, Och midt emot mig reste sig *Vesuv*. Sångfåglar slogo, täflande om priset, Sin fulla drill i fikonlöfvens natt; Och allt var helsa, allt var ljust och gladt, Som första dagens sol i Paradiset.

Bäst så jag gick längs hafvets bugter fram, Och gladde mig åt sången, vågen, dagen, Med bok i hand satt lutad mot en stam En man, med söderns prägel uti dragen. De vexlade, med hvarje ny läst rad, I mimiskt spel: man såg hur vreden jäste Än i hans bröst; — än var han stolt, än glad, Han led och njöt, han *lefde* hvad han läste. För hvad naturen skref der rundt omkring, Försänkt i boken, hade han ej öga: Af skådespelet i det låga, höga, Han njöt, han såg, han hörde ingenting.Men moln och solsken flögo öfver pannan, Och ögat ömsom tårades och log; — Så satt han, läste sida efter annan, Och såg ej opp, och andan knappt han drog. Den mannen — tänkte jag — lär solen bränna I hjernans kamrar; är det ej en tok, Som på en dag, en sådan ort, som denna, Kan glömma jord och himmel — för en bok! Och dock — det lyser eld, det blixtrar snille Ur dessa ögon, dessa musklers spel; — Det är ej hans, nej, det är bokens fel: Den boken framför allt jag känna ville, På skalder har Italien ingen hrist, Från *Dante* ner till *Monti* hvilken skara! Ja, en af dessa lär väl denne vara, Men hvem? Låt se! En af de största visst. Nu mannens intryck syntes djupa, starka, Då tänkte jag: det sjelfva *Dante* är; Men åter blef han vek, och öm, och kär — Då tänkte jag: nej, nej, det är *Petrarca*!

Så, oviss än, jag gick min bana fram Af sköna stunder att ett *mer* förvärfva, Och, mellan Cap Misen och Gap Minerva Jag såg hur *Capri* utpå Golfen samm. Två uddar, lika herrliga att skåda! Hvart skall hon styra kosan väl i dag? — Hon tycktes oviss, hon, emellan båda, Som mellan Dante och Petrarca jag. — Men redan brände solen öfver måttan, Facchinon lopp till Osterians bord, Och herden från Puzzuoli dref sin hjord Till Pausilippen, in i svala grottan. Och hafvet glödde nu i middagsbrand, Och ingen blomma mer förmådde vaka, Och, djur och växter, alla efter handI slummmer sänktes — jag gick hem tillbaka. Men vid jag så till hemmet vände om Att, lik de andra, njuta min Siesta, Ber mannen satt och läste nyss, jag kom I förbifarten än en blick att fästa. Försvunnen mannen var, men boken qvar, Och denna nu jag ej var sen att taga; — Det *Dante* ej, det ej *Petrarca* var, Det var en landsman, det var *Frithiofs Saga*.

*

F. M. FRANZÉN.

Gratien Sångmö.

1840.

Hvem af de Nio är den höga Med ljungeld i sitt stolta öga, Och dock så lik en Gratie? Ack, hon är sjelf en af de Tre. Hon leker med Apollos lyra Och han förtjust till henne lyss. Men då sitt bifall med en kyss Han henne ger, hvad gör den yra? Hon stjäl sig, att med dristig hand Ta bågen från hans axelband.

En pil emellan jord och himmel Far strålfull, lik en meteor Hvars släp från Nord till Söder når. En ann' slår ned bland torgets hvimmel, En åskvigg lik, som Dundrarns harm Nedslungar i Titanens barm. En tredje ger, ur såret dragen, En så etherisk glans mot dagen, Att äfven den, som såret fått, Sin sveda glömmer för att blottPå vingens sköna färgor undra Och uddens diamant beundra.

Hon mellertid, som afsköt den Och såg dess flykt med småskälmskt löje, Den gyllne lyran tar igen Till hela gudaskarans nöje. Och vi härnere höra på Den undersköna vi också Och tröttna ej att henne rosa. Men nu är frågan blott på prosa: Hvars Sångmö är den Gratien? Jo, hans, som då de Nio alla Hans sånger kröna och hvar en Är mån att honom sin få kalla, Vill ingen af dem missnöjd se Och hyllar sjelf ibland de Tre (Dock ingen af dem undantagen) Den med de blixtrande behagen.

*

Till Tegnér,

vid Hans Dotters död,

Emma var sin faders Engel, Emma är det än; Stiger ned från himmelen Med en oförvansklig stängel; Till den sorgsnes hjerta går, Flägtar bort hans bittra tår, Hviskar i hans själ de orden: På vingens sköna färgor undra Och uddens diamant beundra.

Hon mellertid, som afsköt den Och såg dess flykt med småskälmskt löje, Den gyllne lyran tar igen Till hela gudaskarans nöje. Och vi härnere höra på Den undersköna vi också Och tröttna ej att henne rosa. Men nu är frågan blott på prosa: Hvars Sångmö är den Gratien? Jo, hans, som då de Nio alla Hans sånger kröna och hvar en Är mån att honom sin få kalla, Vill ingen af dem missnöjd se Och hyllar sjelf ibland de Tre (Dock ingen af dem undantagen) Den med de blixtrande behagen.

*

Till Tegnér,

vid Hans Dotters död,

Emma var sin faders Engel, Emma är det än; Stiger ned från himmelen Med en oförvansklig stängel; Till den sorgsnes hjerta går, Flägtar bort hans bittra tår, Hviskar i hans själ de orden:«Upp igen! din harpa tag, Och du känner dig från jorden Lyft, som jag.»

*

Till Densamme,

af hans barn,

med en käppknapp af guld till julklapp.

Hör! Pappa! folket säger, Att du, — hvad vi ej sett, — En gyllne lyra äger, Som dig Apollo gett.

Hos dina kära Greker Är han ju ljusets far; Och sjelf med lyran leker, Men ock en båge har.

Ifrån den bågen ilar En udd, som fjerran når. Skönt är att se hans pilar; Ve den dem känna får!

Om Pappa sägs detsamma, Men vi det ej förstå; Och när vi frågte Mamma, Hon svarte endast så:

«Mer än hans gyllne lyra, Ehur han har den kär, «Upp igen! din harpa tag, Och du känner dig från jorden Lyft, som jag.»

*

Till Densamme,

af hans barn,

med en käppknapp af guld till julklapp.

Hör! Pappa! folket säger, Att du, — hvad vi ej sett, — En gyllne lyra äger, Som dig Apollo gett.

Hos dina kära Greker Är han ju ljusets far; Och sjelf med lyran leker, Men ock en båge har.

Ifrån den bågen ilar En udd, som fjerran når. Skönt är att se hans pilar; Ve den dem känna får!

Om Pappa sägs detsamma, Men vi det ej förstå; Och när vi frågte Mamma, Hon svarte endast så:

«Mer än hans gyllne lyra, Ehur han har den kär,För mig och för er fyra Hans gyllne hjerta är.

Guld-Pappa! i de orden Hvad sanning! si, er far, Som guld, sin vigt från jorden, Sin glans från himlen har.

Som guld han er ock aktar, Som guld på morgonskyn, Då han den rörd betraktar Med Skaldens högre syn.

Det guld han föga skattar, Som gömdt i skrinet är; Om än hans hand det fattar, Så hålls det icke der.

Dock, barn, att honom klappa Till Jul, som nalkas ren, Allt guld J fått af Pappa Åt honom återgen.

Det säger på hans krycka, Och gör hans ålder skön, Att barnen ge sin lycka, Föräldrarne till lön.»

*

Ur Skaldestycket:

Thorild till Leopold.

1821.

— — — — — — — — — — — — — — — Knoppar, en lofvande mängd, frambragte jag, knoppar allenast. Dock af de kastade frön månget är växande än. Flere besått det fält, jag röjt: bland tistel och malört Bär det ock Iduns frukt, bär det ock myrth och jasmin. Mullbärsträdet i Lund förtjusar mig. Stolt är dess krona, Sköna dess blommor och bär, präktigt det silke, der spinns. Dock förgäter jag allt för Psyche, som vingarna fria Lyfter derur, och glad flyger åt fjellen och skyn. — — — — — — — — — — — — — — —

*

J. O. WALLIN.

Till Franzén och Tegnér.

Selmas och Frithiofs Skald! Åt Eder helgar jag sången, Eder, af hvilkas tjusande sång mitt hjerta så ofta Kände sig lyftadt och rördt, och kände, med vänskapens trygghet, Att jag för Eder var kär, fast Eder jag likna ej kunde, Endast älska igen. Ty, Selmas Skald! när Du sjunger, Går den Elysiska morgonen fram och gjuter sin anda, Mild, som en himlarnas vår, och ren, som de saligas vällust, Öfver en evigt grönskande dal, af silfverblå bäckar Genomskuren, på hvilkas strand förtrolige herdar Spela blott glädje och frid, och barn i englarnas oskuld Leka med blommor och lamm. — Och, Frithiofs Skald! när Du sjunger, Flammar Olympiska middagens guld på fjellarnas spetsar, Lyftande sig ur ett moln, som än af blixtarna klyfves, Under Thors, den väldiges, slag; än, tömdt i en bergflod, Far öfver branter och, brytande hindren och ryckande med sig Allt, sjelf banar sin kongliga väg, ej ritad af menskor, Men af odödliga Gudar bestämd. — Hur vill jag Er följa! Endast på afstånd sitta jag vill, en tyst Melibéus, Som med förnöjelse lyss, när Thyrsis och Corydon sjunga. Alle ock lyssna med mig, när J båda, Arkadier båda, Vuxne hvarandra i sång och redo att svara till skiftes, Lären at Nordiska dalar och berg att upprepa dygdens Lof och den skära känslornas ton och de milda behagens, Sanningens budord och hjeltarnas namn, i eviga genljud.

*

VITALIS.

Till Tegnér.

Visst du föraktar, o Skald, i din krans min färglösa blomma? Kasta då den för din fot, trampa då gerna på den! Nej, vid skönheten! ej det skulle mitt hjerta förtryta: Sådan skald väl är värd att uppå blommor få gå.

*

K. A. NICANDER.

(Af Smålands Nation i Upsala, 1824.)

När glad i morgonstunden Ur vaggan Yåren går, Du träder ut ur *Lunden*, Der näktergalen slår. Välkommen, Sångarhjeltel Till Fyrisflodens strand, I Arons skrud och bälte, Och med hans staf i hand.

Med själs och ögas spaning Vi väntade Tegnér, Ljuf var oss hoppets aning; Att äga Dig är mer. Som Herde vi Dig vörda, Som Skald vår fröjd Du är, Och hjertan kan Du skörda, Liksom Du lagrar skär.

När Ordets dufva smeker Den stolta Sångens svan, Din stämma ömt beveker, — Att tjusa är hon van. Hos dig vi hemta vilja Vår kärleks ljufsta lön: Den högsta Sannings lilja Och Diktens tusenskön.Snart ur vår krets Du ilar Till våra fäders bygd, Och verkar mer än hvilar I Dina lagrars skygd. Till Dig, Tiarens ära! Vi samlas dit en gång, Att ledas af Din lära, Beundrande Din sång.

*

P. D. A. ATTERBOM.

Till Tegnér.

»Du är för ädel, för hög, att begagnas till pöbelns orakel! Gerna förlåtes dig dock allt, för din *Frithiofs* skull. Icke jag tvistar med Dig. Njut lifvet och dikten i fullmått, Sjung till ett tjusande slut hvad du så herrligt begynnt! Middagssolen bestrålar Dig nu af mandommens sommar: Komme, med glorian sent lagrarnas svalkande qväll!»

Så jag Dig helsade förr, när ännu den sägen förtäljdes, Att från Ditt hjertas, din sångs rymder förskjuten jag var; Tiderna ändrat sig se'n — och båda för mig har du öppnat, — För min *beundran* ej blott; men för min kärlek också. Aftonen står gemensamt oss när, och skuggorna växa; Se! i sin mantel af gull vänliga gåfvor han bär: *Glorian* bringar han Dig; mig bringar han *hvilan;* med bägge Följer, vid stjernornas ljus, nattens evärdliga frid. Men när kring jorden din sång genljuder från slägte till slägte; Vid dess berusande fröjd sägas det skall öfverallt: Att Dionysos en gång har besökt de Hyperboreer, Och att han Brages gestalt då har föryngrat till *sin.*

*

B. v. BESKOW.

Till Tegnér på hans Födelsedag.

Sorgsna Nordens gudar alla Gingo till sitt Walhall hem. Barden tystnar, templen falla, Glömskan mossbekläder dem. Ej, som fordom, mer i solen Såg Allfader till sin jord, Thor ej mer, som förr, kring polen Dref sin vagn, kring kulen Nord.

Kom en yngling så från höga Fjellen i *Järnbärarland*, Minnets eld var i hans öga, Brages harpa i hans hand. At sin samtid han förtrodde livad han lärt af gudars röst, Ty den rika iornverld bodde I gull-lockig ynglings bröst.

För de landsförvista makter Diktens tempel öppnas då. Det är vidt, som jordens trakter, Högt, som himlahvalfvet blå. Forntids-prest! Dess andar hviska Ur ditt bröst, så snart du vill, Nordens sängärkrans, den friska Norrskens-krönta, hör dig till!Brage dig en helsning skickar I hvar drufva, bålen ger, Och i tärnans ömma blickar Vanadis emot dig ler. I hvart handslag, Nordiskt äkta, Kraftfullt Thor dig tackar än, Och Idunas blommor fläckta I din vers sin vår igen.

Lef ditt lif i Nordens hjerta, Som en ton i harpans gull, Lyssnande och tjust står Hertha, Norden är af sången full! Mången lager än du tage, Mången ros, der nöjet ler, Förrn dig bägarn räcks af Brage, Vid en blick, som Freja ger.

*

Wid läsningen af Tegnérs Romans, Axel.

En fjerran fremling lik, som tröttad hinner Till grafven, der Pompeja uppväckt står, Och, ibland tempel, torg och vårdar, finner Ett Romarlif, en utdöd andes spår:

Så hamnar själen vid de forntids-stränder, Dem du har upptäckt borrt i tidens haf, Och der du vårdar, med de vigda händer Den glömda flamman på vår storhets graf,

Ej mer, som förr, vid slutade bedrifter, Stängs ättens chor och nyckeln muras in: Brage dig en helsning skickar I hvar drufva, bålen ger, Och i tärnans ömma blickar Vanadis emot dig ler. I hvart handslag, Nordiskt äkta, Kraftfullt Thor dig tackar än, Och Idunas blommor fläckta I din vers sin vår igen.

Lef ditt lif i Nordens hjerta, Som en ton i harpans gull, Lyssnande och tjust står Hertha, Norden är af sången full! Mången lager än du tage, Mången ros, der nöjet ler, Förrn dig bägarn räcks af Brage, Vid en blick, som Freja ger.

*

Wid läsningen af Tegnérs Romans, Axel.

En fjerran fremling lik, som tröttad hinner Till grafven, der Pompeja uppväckt står, Och, ibland tempel, torg och

vårdar, finner Ett Romarlif, en utdöd andes spår:

Så hamnar själen vid de forntids-stränder, Dem du har upptäckt borrt i tidens haf, Och der du vårdar, med de vigda händer Den glömda flamman på vår storhets graf,

Ej mer, som förr, vid slutade bedrifter, Stängs ättens chor och nyckeln muras in:Två äro nycklarne till Nordens grifter, Den ena dödens och den andra din.

Hur hjertat slår vid «stora Kungens» minne! Hans bild en fåvisk tid utplånat har; Men dragen stå i sångarns hjerta inne Som på ett gullmynt från hans egna dar»

Hur underbar för dagens kloka hjernor, Står hjelten bland sin kyllerklädda flock, Som fästade på himlen sina stjernor Och bar blott dam och krutrök på sin rock.

Sitt mod han kunde blott ur faran berga, Han tog den snöda lyckan aldrig fatt, Men mer än kronor vägde dock hans värja Och säkrare än de satt hjeltens hatt.

Hvi, Eämpabard, med Nordens vålnad gräfves Ej ock dess lif ur högen fram igen! De gamla hjelmar fejar man förgäfves, De bäras icke opp af nya män.

Det skall bli kändt, ditt språk ur hjelte verlden, Som Södern tror ett skri från vildars zon; Förr bars det kring på Carolinska svärden, Nu skönt det bryter fram i harpans ton.

Ditt och den store Kungens hemland blickar Nu stolt på dig, som förr på honom, ner, Och när det en gång dig till honom skickar, Han nöjd sin skald ett kungligt handslag ger!

*

C. W. BÖTTIGER.

En Morgon i Villa Reale.

I Neapel.

Jag gick en dag, vid lofvens lätta susning, Längs utmed stranden fram till *Maros* graf, Och ögat njöt, med aldrig mättad tjusning, En *sådan* himmel och ett *sådant* haf. Framför mig krusades den blåa fjärden Af vindens anda, svalkande och ljuf: Bakom mig låg den skönsta stad i verlden, Och midt emot mig reste sig *Vesuv*. Sångfåglar slogo, täflande om priset, Sin fulla drill i fikonlöfvens natt; Och allt var helsa, allt var ljust och gladt, Som första dagens sol i Paradiset.

Bäst så jag gick längs hafvets bugter fram, Och gladde mig åt sången, vågen, dagen, Med bok i hand satt lutad mot en stam En man, med söderns prägel uti dragen. De vexlade, med hvarje ny läst rad, I mimiskt spel: man såg hur vreden jäste Än i hans bröst; — än var han stolt, än glad, Han led och njöt, han *lefde* hvad han läste. För hvad naturen skref der rundt omkring, Försänkt i boken, hade han ej öga: Af skådespelet i det låga, höga, Han njöt, han såg, han hörde ingenting.Men moln och solsken flögo öfver pannan, Och ögat ömsom tårades och log; — Så satt han, läste sida efter annan, Och såg ej opp, och andan knappt han drog. Den mannen — tänkte jag — lär solen bränna I hjernans kamrar; är det ej en tok, Som på en dag, en sådan ort, som denna, Kan glömma jord och himmel — för en bok! Och dock — det lyser eld, det blixtrar snille Ur dessa ögon, dessa musklers spel; — Det är ej hans, nej, det är bokens fel: Den boken framför allt jag känna ville, På skalder har Italien ingen hrist, Från *Dante* ner till *Monti* hvilken skara! Ja, en af dessa lär väl denne vara, Men hvem? Låt se! En af de största visst. Nu mannens intryck syntes djupa, starka, Då tänkte jag: det sjelfva *Dante* är; Men åter blef han vek, och öm, och

kär — Då tänkte jag: nej, nej, det är *Petrarca*!

Så, oviss än, jag gick min bana fram Af sköna stunder att ett *mer* förvärfva, Och, mellan Cap Misen och Gap Minerva Jag såg hur *Capri* utpå Golfen samm. Två uddar, lika herrliga att skåda! Hvart skall hon styra kosan väl i dag? — Hon tycktes oviss, hon, emellan båda, Som mellan Dante och Petrarca jag. — Men redan brände solen öfver måttan, Facchinon lopp till Osterians bord, Och herden från Puzzuoli dref sin hjord Till Pausilippen, in i svala grottan. Och hafvet glödde nu i middagsbrand, Och ingen blomma mer förmådde vaka, Och, djur och växter, alla efter handI slummmer sänktes — jag gick hem tillbaka. Men vid jag så till hemmet vände om Att, lik de andra, njuta min Siesta, Ber mannen satt och läste nyss, jag kom I förbifarten än en blick att fästa. Försvunnen mannen var, men boken qvar, Och denna nu jag ej var sen att taga; — Det *Dante* ej, det ej *Petrarca* var, Det var en landsman, det var *Frithiofs Saga*.

* INGEBORGS ARM – RING. *Des. by E. Lundgren from a design by J. G. Liljegren.*INGEBORGS ARMRING *Lithographed by J. Z. Blackstadius.Reproduktion by Lindholm.*